پێگەی
NAHAWAND

مكتبة الهمّة
الدولة الإسلامية

العقيدة والفقه

ئاستی یەکەم

العقيدة و الفيقه

بيروباوەڕ و فيقه

المستوى الأول

ئاستى يەكەم

العَقِيْدَة

بيروباوەڕ

وانەی یەکەم: ئەوەی کە پێویستە لەسەر مرۆڤەکان بیزانن

کێ پەروەردگاتە؟ پەروەردگارم (الله)یە

دینەکەت چی یە؟ دینەکەم ئیسلامە.

کێ پێغەمبەرتە ؟ پێغەمبەرم محمدە (صلى الله عليه وسلم).

رَضيتُ بِاللهِ رَبّاً وبِالاْ ِسْلامِ ديناً وَبِمُحَمَّد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَمَ) نَبِيّاً.
واتە: ڕازیم بەوەی (الله) پەروەردگارم بێت وە بەوەی دینم ئیسلام بێت وە محمدیش (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَمَ) پێغەمبەرم بێت.

وە من پارێزگاری لەسەر ووتنی ئەم زیکرە لە هەموو بەیانیەك سێ جار و ئێوارانیش سێ جار دەکەم.

گفتوگۆ:

پرسیار١ : ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕبکەرەوە بەوەی شایانیەتی:

١- پەروەردگارم .... یە.

٢- دینەکەم .... ە.

٣- پێغەمبەرکەم .... ە.

پرسیار٢: ئەو زیکرە چی یە کە بەیانیان و ئێواران دەیڵێم؟

بۆ مامۆستا:

 باسكردنی فەزڵی(الله)ی پاك و بێگەرد بەسەر خەڵكیەوە بەوەی كە لە نەبوون دروستی كردون و لەشتە پاكەكان ڕزق و ڕۆزی داوین و هەتا یارمەتی دەرمان بێت بۆئەوەی پەرستشەكان ئەنجام بدەین.

 باسكردنی منەتی (الله) بەسەر عەبدەكانیەوە بەوەی كە نێردراوێكی بۆ ناردوون كە محمدە (صلى الله عليه وسلم)،جا هەركەسێك گوێڕایەڵی بێت دەیباتەوە و خۆش بەخت دەبێت وە كامەران دەبێت لە دونیا و دواڕۆژدا.

 باسكردنی دینی ئیسلام كە هەر ئەوەیە كە (الله) پێی ڕازییە بۆ بەندەكانی،(الله) دەفەرموێت: ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا...(المائدة:٣).واتە:ئەمڕۆ ئایینەكەتانم تەواو(كامڵ) كردوە بۆتان و چاكەو بەهرەی خۆم بە تەواوی ڕشتووە بەسەرتاندا و ڕازی بووم كە ئیسلام ئایینتان بێت.

وە چاندنی تۆوی شانازیكردن بە ئیسلامەوە لەناخی خوێندكاراندا.

 باسكردنی ئەو زیكرەی كە هاتووە لە فەرموودەكەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) كە دەفەرموێت: مَا مِن عَبدٍ يَقُولُ حِينَ يُمسِي وَ حِينَ يُصبِح: رَضِيتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَ بِالإِسْلَامِ دِينًا وَ بِمُحمَّدٍ (صَلَى اللّه عَلَيه وَسَلم) نَبِياً،ثَلاثَ مَرَّاتٍ،إِلَّا كَانَ حَقاً عَلَى اللّٰهِ أَنْ يُرضِيه. (أخرجه أحمد، و قال شعيب،أرناؤوط:صحيح لغيره).واتە: هەر بەندەیەك كاتێك بەیانی و ئێوارە دەكاتەوە بڵێت:ڕازیم بەوەی (الله) پەروەردگارم بێت و ئیسلام دینم بێت و محمدیش (صلى الله عليه وسلم) پێغەمبەرم بێت،ئەوا (الله) دەیكاتە حەق بەسەر خۆیەوە كە ڕازی بكات.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١- بۆ خوێندکار ڕوون بێتەوە کە چی لەسەر مرۆڤەکان پێویستە بیزانێت.

٢- خوێندکار شانازی بە ئیسلامەوە بکات،وە سوپاس و شوکری (الله) بکات کە کردوویەتی بە مسوڵمان.

٣- خوێندکار پێغەمبەر محمد (صلى الله علیه وسلم)ی خۆشبووێت.

وانەی دووەم: (الله) لە ئاسمانە، وە دروستی کردووم بە نیعمەتەکانیەوە.

کێ پەروەردگارتە؟ پەروەردگارم(الله)یە

(الله) لە کوێ یە؟ (الله) لە ئاسمانە

کێ تۆی دروستکردووە؟ (الله) دروستی کردووم

کێ پەروەردەی کردوویت بە نیعمەتەکانیەوە؟ (الله) پەروەردەی کردووم بە نیعمەتەکانیەوە

گفتوگۆ:

پ١: کێ پەروەردگارتە؟

پ٢: (الله) لە کوێ یە؟

پ٣: کێ دروستی کردوویت؟

پ٤: کێ پەروەردەی کردوویت بە نیعمەتەکانیەوە؟

بۆ مامۆستا :

 ئاماژەکردن بۆ ئەو فەرموودەیەی کە ئیمانی موسلم گێڕاویەتیەوە لە مەعاویەی کوڕی حەکەمی سولەمی (رضي الله عنه) فەرموویەتی: کۆیلەیەکی کچم هەبوو کە مەڕەکانی بۆ دەلەڕەواندم،جا هێنام بۆلای پێغەمبەری (الله) (صلى الله عليه وسلم)،جا پێغەمبەر پێی فەرموو:(الله) لە کوێیە؟ وەڵامی دایەوە: لە ئاسمانە، پێی فەرموو : من کێم ؟ وەڵامی دایەوە: تۆ پێغەمبەری (الله) یت، فەرمووی:(أَعْتِقْهَا فَإِنَّها مُؤْمِنَة) واتە: ئازادی بکە چونکە ئەو ئیمانداره.

 ڕوونکردنەوەی برگەی (رَبَّاني بِنِعْمَتِه) واتە: (پەروەردەی کردووم بە نیعمەتەکانیەوە)، مەبەست پێی: پەروەردەی کردووم نە نیعمەتەکانی دەرەکی و ناوەکی،لە نیعمەتە دەرەکی و دیارەکان: نیعمەتی ئارامی و لەش ساغی سەلامەتی،وە لە نیعمەتە ناوەکیەکان: نیعمەتی ئیسلام و ئیمان و هیدایەت.

 چاندنی تۆوی بەگەورە زانینی (الله) لەناخی خوێندکارەکاندا.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١ـ ئەوەیە کە خوێندکار (الله سبحانه وتعالى) بە گەورە بزانێت.

٢ـ بۆ خوێندکار ڕوونبکرێتەوە کە بەرزی (الله) بەسەر دروستکراوەکانیەوە.

٣ـ خوێندکار چەند نیعمەتێك بەسەر خۆیەوە و بەسەر خەڵکیەوە باس بکات.

وانەی سێیەم: چۆن پەروەردگارم بناسم؟

پەروەردگارم دەناسم بە بەڵگە و نیشانەکانی و دروستکراوەکانی ، وەک شەو و ڕۆژ و ئاسمانەکان و زەوی.

(الله)ـیە کە دەمژیێنێت و پاشان دەممرێنێت ، و هەر بۆلای ئەویش دەگەڕێینەوە.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار: بە چ شتێک پەروەردگارت دەناسیەوە؟

-٢-پرسیار: کێیە ئەوەی کە دەتژیێنێت و دواتر دەتمرێنێت؟

بۆ مامۆستا:-

-باسکردنی چەند نموونەیەکی تر لە کردەوە و نیعمەتەکانی (الله)، جگە لەوەی دەمانژیێنێت و دەمانمرێنێت وەک باراندنی باران، و سەوز و گەورەکردنی گژ و گیا و دار و درەختەکان، وە جوابدانەوەی دوعاکانمان، و نەجاتدانمان لە کێشە و گرفتەکان.

-پێداگرکردنی خوێندکارەکان لەسەر بیرکردنەوە لە بەڵگە و نیشانەکانی (الله) و دروستکراوەکانی.

-ڕوونكردنەوەی واتای[النُّشُور = گەڕانەوە بۆلای (اللهِ)] كە بریتییە لە: زیندووكردنەوەمان لەدوای مردن بۆ لێپرسینەوەمان و پاداشت.

-باوەڕپێهێنانیان بە زیندووكردنەوەی دوای مردن لە ناخی خوێندكارەكاندا.

ئامانجەكانی ئەم وانەیە:-

١- خوێندكار چەند بەڵگە و نیشانە و درووستكراوێكی (اللهِ) باسبكات.

٢-خوێندكارەكان بیربكەنەوە لە بەڵگە و نیشانەكانی (اللهِ) و درووستكراوەكانی.

٣-خوێندكارەكان لایان بچەسپێت و ئیمانیان بە (اللهِ) هەبێت كە هەر ئەوە كە خەڵكی دەژیێنێتەوە دوای مردنیان بۆ لێپرسینەوە و پاداشت.

وانەی چوارەم: (اللهِ) درووستكار و بەدیهێنەرە

بەشی یەكەم:-

-(اللهِ)ـیە كە درووستی كردووم ، وە هەموو خەڵكی درووست كردووە.

-(اللهِ)ـیە كە ئاسمانەكان و زەوی درووست كردوون.

-(اللهِ)ـیە كە شەو و ڕۆژی درووست كردووە، و خۆر و مانگیشی درووست كردووە.

گفتوگۆ:-

چالاکی :ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو ووشانەی کە شایەنیانە:

١-....الله....یە کە درووستکراوەکانی درووست کردووە.

٢-.......... یە کە ئاسمانەکان و زەوی درووست کردوون.

٣-.......... یە کە خۆر و مانگی درووست کردووە.

بۆ مامۆستا:

-ڕوونکردنەوەی ئەوەی گەورەیی درووستکراوەکان بەڵگەیە لەسەر گەورەیی درووستکارەکەیان پاکی و بێگەردی بۆی کە هەر ئەوە شایەنی پەرستن و عیبادەتە.

-باشترە ئەم وانەیە ڕوون بکرێتەوە لە دەرەوەی پۆلەکەدا، هەتا خوێندکارەکان ڕابمێنن لە درووستکراوە گەورەکانی (ﷲ) وەک: ئاسمان ، زەوی ، دار و درەختەکان.

-بە بەژداریی پێکردنی خوێندکارەکان ، چەند نموونەیەکی تر دیاریی بکرێت لەسەر درووستکراوەکانی (ﷲ).

-پێداگیر پێکردنی خوێندکارەکان لەسەر بیرکردنەوە لە درووستکراوەکانی (اللّٰه) هەتا هەست بکەن بە گەورەیی (اللّٰه).

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١-خوێندکارەکان بیر بکەنەوە لە درووستکراوەکانی (اللّٰه)، هەتا هەست بە گەورەیی بکەن.

٢-خوێندکارەکە فەزڵی (اللّٰه تعالى) ڕوون بکاتەوە بەسەر خەڵکییەوە بەوەی کە درووستی کردوون لە نەبوونەوە.

٣-خوێندکارەکە بەڵگە بهێنێتەوە لەسەر گەورەیی (الخالق = بەدیهێنەر) بە گەورەیی درووستکراوەکانی.

بەشی دووەم:

-(الله) ئەو زاتەیە کە شاخەکان و دەریاکان و دارو درەختەکانی دروستکردوون.

-هەر(الله)یە کە هەموو شتێکی دروسکردووە.

(الله)دەفەرموێت:{**اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۖ[الزمر:٦٢]**}واتە:(الله)هەموو شتێکی دروسکردووە و بەدیهێناون.

-کەواتە پێویستە لەسەرم کە (الله) بەتەنها بپەرستم، چونکە هەر ئەوە کە دروستی کردووم و هەروەها هەموو شتێکی دروسکردووە .

-(الله)ـی بەرز و بڵند دەفەرموێت:{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (٢١) الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ (البقرة:٢٢)}واته: ئەی خەڵكینه پەروەردگارتان بپەرستن كه ئێوەو ئەوانەی پێش ئێوەشی دروسكردووه بەڵكو بەو پەرستنه خۆتان بپارێزن * ئەو (الله)یەی كه زەوی بۆ ڕاخستوون وه ئاسمانی بۆ ڕاگرتوون وه ئاوی له ئاسمانەوه بۆ هێناونەته خوارەوه ئینجا دەری هێناوه بەو ئاوه هەموو جۆره میوەو بەرێک بۆ ڕۆزی ئێوه جادەی كەواته هاوتاو هاوبەش بۆ (الله) پەیدا مەكەن كه ئێوەن خۆتان دەزانن (بێ هاوتاو هاوبەشه).هەندێ له پێشینان ووتویانه : دروستكاری ئەم هەموو شتانه هەر ئەوه كه شایەنی پەرستنه و شایەنیەتی كه عیبادەتی بۆ بكرێت.

گفتوگۆ:

-١- پرسیار: سێ دانه له درووستكراوەكانی (اللّٰه) بژمێره؟

-٢- پرسیار: هەر (اللّٰه)ـیه كه هەموو شتێكی درووست كردووه ، چ بەڵگەیەک هەیه لەسەر ئەمه له قورئاندا؟

-٣- پرسیار: ئەم بۆشاییانەی خوارەوه پڕ بكەرەوه بەو وشانەی كه شایەنیەتی:-

١.له سوودەكانی خۆر.........

٢.له سوودەكانی مانگ.........

بۆ مامۆستا:

-باسکردنی بەتەنها کردنی (اللہ) لە درووستکردنی درووستکراوەکانیدا.

-باسکردنی پێویستی پەرستنی (اللہ) بە تەنهایی، درووستکاری هەموو شتێک.

-باسکردنی سوودەکانی هەندێک لە درووستکراوەکانی (اللہ) وەک دەریاکان و دار و درەختەکان ، وە خۆر و مانگ، (اللہ) دەفەرموویت:**{هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۚ[يونس:٥]}** واتە: (اللہ) زاتێکە کە خۆری گێڕاوە بە تیشک و ڕۆشنایی مانگیشی گێڕاوە بە ڕووناکی بۆ مانگ چەند قۆناغێکی دیاری کردووە بۆئەوەی ژمارەی ساڵەکان و حیسابی (مانگ و ڕۆژ)ـی پێ بزانن.وە هەروەها دەفەرموویت: **{وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (النحل:١٤)}** واتە: ئەو (اللہ) یە زاتێکە کە دەریای ڕام هێناوە بۆئەوەی گۆشتی تازەی لێ بخۆن وە بۆئەوەی خشڵیشی لێ دەربێنن کە دەیپۆشن وە کەشتییەکان دەبینی ئاوی دەریاکە لەت دەکەن وە بۆئەوەی هەندێ لە فەزڵ و ڕۆزی (اللہ) بەدەست بێنن بۆئەوەی سپاسی (اللہ)ـش بکەن.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١-خوێندکار بیر بکاتەوە لە درووستکراوەکانی (اللہ).

٢- خوێندکار ئەو بەڵگەیە باس بکات لەسەر ئەوەی کە (اللہ) هەموو شتێکی درووست کردووە.

٣-خوێندکار ئەوە ڕوون بکاتەوە کە درووستکاری هەموو شتێک هەر ئەوە کە شایەنی پەرستنە.

وانەی پێنجەم: بیرکردنەوە لە بەڵگە و نیشانەکانی (اللە) وە درووستکراوە جۆرا و جۆرەکانی!

١- **(اللە تعالی)** دەفەرموویێت: **{الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ}[ال عمران:١٩١]** واتە: ئەو کەسانەی کە بە پێوە و بە دانیشتن و لەسەر تەنیشت و ڕاکشان یادی (اللە) دەکەن لە دروستکردنی ئاسمانەکان و زەوی بیر دەکەنەوە دەڵێن ئەی پەروەردگارمان هەرگیز تۆ ئەم دروستکراوە پڕ وردەکارییانە بێهودە درووست نەکردووە، پاک و بێگەردی بۆت کەواتە تۆش لە سزای ئاگری دۆزەخ بمانپارێزە.

فَواعَجَباً كَيفَ يُعصَى الإلهُ   أَم كَيفَ يُجحَدُهُ الجَاحِدُ
وَفي كُلِّ شيءٍ لَهُ آيَةٌ   تَدُلُّ عَلى أَنَّهُ وَاحِدُ

ئەی کە چەند سەیرە چۆن سەرپێچی (اللە) دەکرێت

یان چۆن ئینکاری (اللە) دەکات بێ دین

لەکاتێکدا هەموو شتێک نیشانەیە بۆی

بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئەو تەنهایە

بۆ مامۆستا :

-ڕونكردنەوەی لایەنە گەورەكان لە دروسكراوەكانی(الله)بەو شێوەیەی كە لەگەڵ بیری خوێندكارەكان دەگونجیت.

-باسكردنی ئەوەی كە بیركدنەوە لە بەڵگەو نیشانەكانی (الله) ئیمانی موسلمان پێی زیاد دەكات و زیاتر پەروەردگاری دەناسێت و خۆشی دەوێت و زیاتر بە گەورەی دەزانێت.

-مامۆستا خوێندكارەكان هان بدات لە سەر تێڕامان لە دەورو بەرەكەی لە دروستكراوەكانی (الله)پاكو بێگەردی بۆی، لەگەل باسكردنی سودەكانی ئەو دروستكراوانە.

ئامنجەكانی ئەم وانەیە:

١-خوێندكار چەند لایەنێكی گەورە لە دروستكراوەكانی

(الله)ڕونبكاتەوە.

٢-خوێندكار بیربكاتەوە لە بەڵگەو نیشانەكانی (الله)و دروستكراوەكانی.

٣-خوێندكار بەڵگە بهێنێتەوە لەسەر گەورەی (الله)پاك و بێگەرد لە بەڵگە و نیشانە و دروستكراوە گەورەكانی.

وانەی شەشەم:(اللّٰه) ڕزق و ڕۆزیدەرە

بەشی یەکەم:

(اللّٰه)ـیە کە باران دەبارێنێت لە ئاسمانەوە.

هەر (اللّٰه)ـیە کە ڕزق و ڕۆزیمان دەدات لە خواردن و خواردنەوەکان.

هەر (اللّٰه)ـیە کە هەستەکانی بیستن و بینینی پێ بەخشیوین.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار: کێیە ئەوەی کە لە خواردن و خواردنەوە ڕزقمان دەدات؟

-٢-پرسیار: ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایانیانە:

١.سوود وەردەگرم لە نیعمەتی بینین: ....

٢.سوود وەردەگرم لە نیعمەتی بیستن: ....

٣.سوود وەردەگرم لە نیعمەتی عەقڵ: ....

بۆ مامۆستا:

- باسی سوودەکانی باران.

- ئاگەدار کردنەوەیان لەسەر پێویستی پارێزگاریکردنی ئاو، وە زیادەڕەوی نەکردن تێیدا ، وە نیعمەتێکی گەورەیە کە خەڵکێکی تر تامەزرۆ و بە پەرۆشن بۆی.

- ئاگەدار کردنەوەیان بەوەی شوکر کردن لەسەر ئەم نیعمەتە دەبێتە هۆکاری زیادبوونی ، وە کوفرکردن بەو نیعمەتە_ئینکاری_کردنی هۆکاری سزای (اللّٰه)ـیە لە دونیا و دواڕۆژدا، (اللّٰه) دەفەرمووێت: **{وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿ابراهيم:٧﴾}** واتە: بیریان بخەرەوە کاتێک کە پەروەردگارتان ڕایگەیاند سوێند بێ بێ گومان ئەگەر شوکری من بکەن بۆتان زیاد دەکەم بەڵام ئەگەر ناشوکری و کوفری نیعمەتی من بکەن ئەوە بەڕاستی سزای من زۆر قورسە.

- هەستپێکردنی خوێندکاران بە سوودەکانی بیستن و بینین.

- ئاگەدارکردنەوەی خوێندکاران بەوەی کە (اللّٰه) نیعمەت و ڕۆزییانێکی گەورەی پێ بەخشیون لە خواردن و خواردنەوە و بیستن و بینین هەتاوەکو بەهێز بین بۆ جێبەجێکردن و گوێڕایەڵی فەرمانەکانی (اللّٰه) .

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١.خوێندکار چەند نیعمەتێکی (اللّٰه) باس بکات.

٢.خوێندکار شوکر گوزاری پەروەردگاری بێت لەسەر نیعمەتەکانی.

٣.خوێندکار ئەوە ڕونبکاتەوە کە (اللّٰه) ڕۆزی داوین لە نیعمەتەکانی بیستن و بینین و هێز و عەقڵ ، و بێجگە لەوانەش هەتا بەکاریان بهێنین لە گوێڕایەڵی کردنی (اللّٰه).

بەشی دووەم:

-(اللّٰه)ـیە کە ڕزق و ڕۆزی دەرە و ڕزق و ڕۆزیان دەدات وە ڕزق و ڕۆزی هەموو دروستکراوەکانیش دەدات.

-(اللّٰه) دەفەرموویت: **[إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿الذاريات:٥٨﴾]** واتە: بێگومان تەنها (اللّٰه) خۆی ڕۆزیدەرە کە خاوەن دەسەڵاتی زۆر بەهێزە.

-هەر (اللّٰه)ـیە کە ڕزقی لەشساغی و خواردن و ئارامی پێ بەخشیوین.

-(اللّٰه) دەفەرموویت: **{فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝ الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ[قريش: ٣-٤]}** واتە:دەبا خاوەنی ئەم ماڵە_کەعبە_یە بپەرستن* کە ئەو زاتەیە کە لە برسێتیدا خواردنی بۆ ناردن وە لە ترس و بیم پاراستنی و دڵنیای کردن.

-کەواتە پێویستە لەسەرم شوکری (اللّٰه) بکەم لەسەر ئەو هەموو شتەی کە پێی بەخشیوم.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار:کێیە کە هەموو ڕزق و ڕۆزییەکم پێ دەبەخشێت؟!

-٢-چالاکی:دوو نیعمەت لە نیعمەتەکانی (اللّٰه) باس بکە:-

-٣-چالاكى:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بكەرەوە بەوەی كە شایەنیەتی:-

١.موسڵمان شوكری پەروەردگاری دەكات لەكاتی هەموو نیعمەتێكدا و دەڵێت:..................................•

٢.چی بەسەر زەویدا دێت ئەگەر (الله) بارانی بەسەردا نەبارێنێت:......................................•

٣.چی بەسەر زەویدا دێت ئەگەر (الله) بارانی بەسەردا باراند:..•

بۆ مامۆستا:-

-باسکردنی بەتەنها زانینی (اللہ) بەوەی هەر ئەوە ڕزق و ڕۆزی دەدات.

-هاندانی خوێندکارەکان لەسەر داواکردنی لەش ساغی و ئەمن و ئارامی لە (اللہ تعالی).

-هاندانی خوێندکارەکان لەسەر وتنی (الحمد للہ = سوپاسی اللە)کردن لەکاتی هەموو نیعمەتێکدا.

-باسکردنی نموونەی زیاتر لەسەر نیعمەتەکانی (اللہ) ، هەندێ لە پێشینان فەرموویانە: باسکردنی نیعمەتەکانی (اللہ) بەسەرمانەوە دەبێتە هۆی خۆشەویستی نیعمەتدەر پاک و بێگەردی بۆی.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١.خوێندکار بەڵگە بهێنێتەوە لە قورئان لەسەر ئەوەی هەر (اللہ)ـیە کە ڕزق و ڕۆزییان دەدات.

٢.خوێندکار شوکری (اللہ) بکات لەسەر ئەوەی پێی بەخشراوە لە نیعمەتە گەورەکان.

٣.خوێندکار بەردەوام بێت لەسەر داواکردن لە پەروەردگاری بۆ ئەو نیعمەتە ئاشکرا و نادیارانەی (اللہ)

پەروەردگارمە وە لە عیبادەتکردندا هیچ هاوبەشێکی بۆ بڕیار نادەم.

-من موسڵمانم بەتەنها (اللّٰه) دەپەرستم ، وە هیچ هاوبەش و هاوەڵێکی لە عیبادەتەکاندا بۆ بڕیار نادەم.

-من موسڵمانم (اللّٰه)ـم خۆش دەوێت و گوێڕایەڵی دەکەم، وە سەرپێچی ناکەم.

-من موسڵمانم تەنها هەر لە (اللّٰه) دەترسم و ناترسم لە دوژمنەکانی.

-من موسڵمانم تەنها لە (اللّٰه) دەپاڕێمەوە وە هاوبەش و هاوەڵ بۆ (اللّٰه) دانانێم لە پاڕانەوەکانمدا.

-هاوبەش پەیداکردن(شرک) لە عبادەتەکانی (اللّٰه) گەورەترین تاوانە و ناشیرینترینیانە.

-پرسیار لە پێغەمبەر (ﷺ)کرا: چ تاوانێک گەورەترینە لەلای (اللّٰه)؟ فەرمووی:**«أَنْ تَجْعَلَ لِلّٰهِ نِداً وَهْوَ خَلَقَكْ»** [متفق عليه]واتە: هاوبەش بۆ (اللّٰه) دابنێیت لەکاتێکدا کە درووستی کردوویت.

-(اللّٰه) لە (مشرک) هاوبەش پەیداکەر خۆش نابێت لەڕۆژی دواییدا، گەر بمرێت لەسەر هاوبەش پەیداکردنەکەی بۆ (اللّٰه) ، (اللّٰه) دەفەرموویت: **[إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ(النساء:٤٨)]**واتە: بێگومان (اللّٰه) لە شیرک و هاوبەش پەیداکردن خۆش نابێت ، بەڵام ئەگەر ویستی لەسەر بێت لە تاوانەکانی تر خۆش دەبێت.

-هەرکەسێک بمرێت و مشریک بێت ئەوا بەهەشت لەسەری حەرام دەکرێت و جێگای ئاگر دەبێت. (الله) دەفەرموویت: [**إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ(المائدة:٧٢)**]

بێگومان ئەوەی هاوبەش بۆ (الله) پەیدا بکات بێگومان ئەوا بەهەشتی لەسەر حەڕام دەبێت و جێگای ئاگری دۆزەخ دەبێت.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایەنیانە:-

١-موسڵمان دەپارێتەوە لە.............بەتەنها•

٢-موسڵمان ناترسێت لە دوژمنەکانی.............•

٣-موسڵمان هاوبەش بڕیار نادات لەگەڵ............دا•

٤-موسڵمان پشت نابەستێت تەنهابە.............نەبێت•

-٢-پرسیار:چ تاوانێک گەورەترینە لەلای (الله)؟ وە بەڵگەت چییە لە فەرموودەدا لەسەر وەڵامەکەت؟

-٣-پرسیار:(الله) لە (مشرِك) هاوبەشپەیداکەر خۆش نابێت ئەگەر بمرێت لەسەر هاوبەش بڕیاردانەکەی، بەڵگە چییە لەسەری لە قورئاندا؟

-٤-پرسیار:هەرکەسێک بمرێت بە موشریکی بەهەشتی لەسەر حەڕام دەبێت و جێگەی ئاگر دەبێت، بەڵگە چییە لەسەری لە قورئاندا؟

بۆ مامۆستا:-

-ڕوونکردنەوەی گەورەیی (التوحيد) بەتەنها زانینی (اللّٰه)، وە درووستکراوەکان درووست نەکراون تەنها بۆ عیبادەتکردنی (اللّٰه) و بەتەنها زانینی.

-باسکردنی هەندێک لە عیباداتەکان وەک نوێژ، ڕۆژوو، دوعا، سەربڕینی ئاژەڵ ، جیهاد...، وە ڕوون بکرێتەوە کە هەموویان ناکرێت جێبەجێ بکرێن بۆ جگە لە (اللّٰه)•

-ئاگەدارکردنەوەی خوێنکارەکان لە هاوبەش پەیداکردن لە عیبادەتکردندا،چونکە ئەوە گەورەترین تاوانە لەلای (اللّٰه تعالى) ، وە هاوبەش پەیداکەر کە دەمرێت لەسەر هاوبەش پەیداکردنەکەی لە ڕۆژی دواییدا لێخۆشبوون بۆی نییە•

-ڕوونبکرێتەوە کە موشریکە پێشینەکان_وە موشریکەکانی کاتی خۆمان_هاوبەشیان بۆ (اللّٰه) پەیداکرد بەوەی کە کۆمەڵە کەسانێکیان کردە تکاکار(.)هەتا بەهۆی ئەو کەسانەوە لە (اللّٰه) نزیک ببنەوە بە خەیاڵی خۆیان•

-هانی سیفەتی ئازایەتی خوێندکارەکان بدرێت لە ناخیاندا، وە نەترسن لە دوژمنانی (اللّٰه) لە (صلیبییەکان و ڕافیزەکان و نەصرانییەکان و عەلمانییەکان) کە دوژمنی (اللّٰه)ـن•

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١-خوێندكار هیچ جۆرە عیبادەتێک ئەنجام نەدات بۆ غەیری (اللّٰه)ی تاک و تەنها•

٢-خوێندكار چەند جۆرێک لە عیبادەتەکان باس بکات•

٣-خوێندكار ئاگاداری بکات لە تێکەوتن لە شیرک لە عیباداتەکاندا•

٤-خوێندكار ئەوە ڕوون بکاتەوە کە شیرک بریتییە لە گەورەترین تاوان کە مرۆڤەکان تێیدەکەون، وە بێگومان لە هەموو تاوانەکان خۆش دەبێت، جگە لە شیرک کە (اللّٰه) لە خاوەنەکەی خۆش نابێت ئەگەر بمرێت لەسەری•

وانەی هەشتەم:ئایین و پرۆگرامی ژیانم ئیسلامە بێجگە لەو ئایینە بە هیچ ئایینێکی دی ڕازی نابم•

-من موسڵمانم ئایینەکەشم ئیسلامە بێجگە لەو ئایینە هیچ ئایینێکی تر قبوڵ ناکەم.

-(الله) دەفەرموویٚت: **[إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۗ(آل عمران:١٩)]** واتە: بێگومان ئایینی ڕاست و درووست لەلای (الله) ئایینی ئیسلامە.

-هەموو ئایینێک جگە لە ئیسلام باتڵ و پووچە و قبوڵکراو نییە ، (الله تعالی) دەفەرموویٚت: **[وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (آل عمران:٨٥)]** واتە: هەرکەسێ بێجگە لە بەرنامە و شەریعەتی ئیسلام هەر ئایینێک بۆخۆی هەڵبژێرێت و بیکات بە بەرنامەی خۆی ئەوا هەرگیز لێی وەرناگیرێت و لە دواڕۆژیشدا لە ڕیزی زەرەرمەنداندایە.

-هەموو ئەوانەی کە نایەنە ناو ئایینی پیرۆزی ئیسلامەوە (کافر) بێ باوەڕن، جا یەهودییەکان و نەصرانییەکان و صابیئەکان و مەجوسەکان و بوزییەکان و هیندۆسەکان و ئێزدییەکان و دروزیەکان...بێجگە لە ئەمانیش لە هەموو ئایینەکانی تر (کافر) بێ باوەڕن.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار:ئایینەکەت چییە؟

-٢-پرسیار:ئەو بەڵگەیە لە قورئان کامەیە کە دەیسەلمێنێت ئایینی ئیسلام ئایینە ڕاستەکەیە؟

-٣-پرسیار:(اللّٰه) جگە لە ئایینی ئیسلامی قبوڵ نییە ، ئەو بەڵگەیە لە قورئان باس بکە؟

-٤-ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایانیانن:-

١.هەموو ئایینێک بێجگە لە ئایینی ئیسلام............•

٢.هەرکەسێک بمرێت و لەسەر ئایینی ئیسلام نەبێت دەچێتە.............ـەوە•

٣.یەهودییەکان و نەصرانییەکان و صابئەکان و مەجوسەکان و هەموو ئایینەکانی تری ئەمڕۆ...........•

بۆ مامۆستا:-

-چاندنی تۆوی خۆشویستنی ئەم ئایینە گەورەیە لە ناخی خوێندکارەکاندا، بە باسکردنی سوودە زۆرەکانی ئەم ئایینە.

-ڕوون بکرێتەوە کە دەستگرتن بە تەوحیدێکی پاکەوە، ئەوە هۆکاری یەکەمە بۆ بردنەوەی بەهەشت و ڕزگاربوون لە ئاگر.

-ڕوون بکرێتەوە کە هەموو دینێک بێجگە لە ئیسلام ئەمڕۆ باتڵن، وە شوێنکەوتووەکانیشیان کافر و بێ باوەڕن.

-زیاتر درێژە بەو لایەنانە بدرێت لە بیر و بۆچوونە پوچ و فاسدەکان لە ئایینە باتڵەکانی ئەمڕۆ وەک یەهودییەکان و نەصرانییەکان و مەجووسیەکان و بوزیەکان و هیندۆسەکان و ئێزدییەکان...و ئەوانی تر، بەشێوەیەکی پەروەردەی ئاسان.

-ڕوون بکرێتەوە کە بێگومان ئەوەی بمرێت لەسەر ئیسلام دەچێتە بەهەشتەوە وە هەرکەسێک بمرێت لەسەر ئایینی ئیسلام نەبێت و لەسەر ئایینێکی تر بێت دەچێتە ئاگرەوە.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١.بەبەڵگەی نقڵ کراوەوە، خوێندکار ئەوە ڕوون بکاتەوە کە ئیسلام ئایینی (الله)ـیە.

٢.خوێندکار ئەوە ڕوون بکاتەوە کە بێگومان هەموو دینێک بێجگە لە ئیسلام باتڵ و پووچە، وەک یەهودیەکان و نەصرانییەکان و ئەوانی تر.

٣.خوێندکار ئەوە ڕوون بکاتەوە کە بێگومان هەرکەسێک نەیەتە ناو ئیسلامەوە کافرە، وەک یەهودیەکان و نەصرانییەکان و ئەوانی تر.

وانەی نۆیەم: بنچینەی ئاینی ئیسلام بناخەکەی

ئیسلام:بریتی یەلە ملکەچبوون بۆ (الله)بە تەوحیدەوە، وە پابەدبوون پێی بە گوێرایەلی کردنی ، وە(براءة)

خۆبەیرکردن لە شیرک و موشریکەکانیش

الإسلام: هوَ الإستِسلام للهِ بالتوحيد ، والإنقيادُ له بالطاعة، و البراءة من الشِركِ و أَهله.

-بنچینەی ئاینی ئیسلام بناخەکەی دوو دانەن:

.عیبادەتکردن تەنها بۆ (الله)،وە خۆشەویستی دەربڕین بۆی،وە کافرکردنی ئەوەی وازی لێدەهێنێت

.وازهێنان لە هاوبەشی پەیداکردن و شیرک بۆ(الله)،وە دژایەتی دەربڕین بۆی،وە کافرکردنی ئەوەی دەیکات.

-کەواتە من موسلمانم ڕقم لە کوفرو شیرکە و(ریدة) هەڵگەرانەوەیە لە ئاینی ئیسلام ،بەریم لێی و ئەویشی دەیکات

-من موسلمانم کافرو موشریک و مورتەددەکانم خۆش ناوێت وە خۆم بەری دەکەم لێیان، وە خۆم ناچوێنم ناشو بهێنم پێیان.

-من موسلمانم ڕقم لە شیعە ڕافزیەکان و نوصەریەکان و عەلمانیەکان و دیموکراسەکانە....وە ئەوانی تر لە مورتەداکان، وە خۆم بەری دەکەم لێیێیان.

گفتوگۆ:-

١-پرسیار: ئەم وشانەی خوارەوە ڕێک بخە بە شێوەیەکی ڕاست و درووست:-

پابەند بوون پێی بر گوێڕایەڵی کردنی	ملکەچبوون بۆ (الله) بە تەوحیدەوە
ئیسلام بریتییە لە	وە خۆبەریکردن لە شیرک و لە موشریکانیش

پرسیار-٢-:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایەنیانن:-

١.بنچینەی ئایینی ئیسلام و بناغەکەی دوودانەن:

-عیبادەتکردن تەنها بۆ (الله)، وە.............•

-وازهێنان لە هاوبەشی پەیداکردن و شیرک بۆ (الله) ، وە..............•

-وازهێنان لە هاوبەشیپەیداکردن و شیرک بۆ (الله) ، وە..............•

٢-من موسڵمانم ڕقم لە شیعەی ڕافیزە و نوصەیرییەکان و عەلمانییەکان و دیموکراسەکانە لەبەرئەوەی............•

پرسیار٣-:ئەم ڕستانەی خوارەوە لە خواریانەوە دوبارە بیانوسەوە :

١-من موسلمانم ڕقم لە کافر و مورتەداکانە وە خۆم بەری دەکەم لێیان .

....

•..

٢-من موسڵمانم برای مسوڵمانم خۆشدەوێت وە سەری دەخەم و خۆشەویستی خۆمی بۆ دەردەبڕم ، با لە کەسە نزیکەکانیشم نەبێت وە لە وڵاتم نەبێت.

....

....

•....

٣- من موسڵمانم ڕقم لە كافر و مورتەددەكانە وە خۆم بەريدەكەم لێيان با ئەگەر لە كەسە نزيكەكانيشم بن وە لە خەڵكى وڵاتى خۆم بن.

....

....

•....

٤-ئيسلام يەكمان دەخاتە و بەهێزمان دەكات، نيشتمان نيشتمانێنە و ميللەت ميللەتێنە جيامان دەكاتەوە و بێهێز و لاوازمان دەكات.

....

....

•....

بۆ مامۆستا:-

-ڕوونكردنەوە ماناى ئيسلام و بە شێوڕاستيەكەى، وە بێگومان عەبدەكان ئيسلاميەكان جێبەجێ نەكردووە ئەگەر كوفر بەطاغوت نەكەن و خۆيان بێ بەرى نەكەن لە شيرك و موشريكان.

-داکوتاندنی عەقیدەی (الولاء والبراء)کە مەسلمان دەگرێت بەوەی پشتیوانی برا موسلمانەکان بکات وە سەری بخات و خۆشی بوێت . با ئەگەر ئەمریکی یان کازاخی یان ئەڵمانی ...بێت،با ئەگەر باوان یان براکان یان

دراوسێ بێت،.....

-هێنانەوەی نمونە لەسەر هەندێ لە کۆمەلە مورتەداکان وەک ڕافیزە و نوصەیری و عەلمانیەکاندیموکراسیەکان...

وە ئەوانی تر، ڕوونکردنەوەی لایەنە شیرکیەکان.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١.خوێندکار پێناسەی ئیسلام بکات و ماناکەی ڕاڤە و شەرح بکات.

٢.خوێندکار بنچینەی ئایینی ئیسلام و بناغەکەی ڕوون بکاتەوە ، کە بریتییە لە عیبادەتکردن تەنها بۆ (الله) وە وازهێنان لە عیبادەتکردنی بێجگە لە ئەو.

٣.خوێندکار هەندێ لە کۆمەڵە کوفری و شیرکی و ڕیددەیە بناسێنێت وەک ڕافیزەکان و نوصەیریەکان و عەلمانیەکان و دیموکراسییەکان و ئەوانی تر.

٤.خوێندکار باوەڕی بە عەقیدەی (الولاء والبراء) هەبێت و پابەند بێت پێوەی ، پشتیوانی و دژایەتی کردنەکەی و خۆشویستن و ڕقلێبوونەوەکەی بینابکرێت لەسەر ئیسلام ، نەوەک بینابکرێت لەسەر نیشتیمان و میللەت و خێڵ و عەشرەت گەرایی....

وانەی دەیەم: پێغەمبەرەکەم محمد(ﷺ)

بەشی یەکەم:-

-پێغەمبەرەکەم ناوی:"محمدی کوڕی عبدالله ـی کوڕی عبدالمطلب ـی کوڕی هاشمی قورەیشی عەدنانی یە (ﷺ)

-(اللّٰه) ناردوویەتی بۆ هەموو خەڵکی ، بۆئەوەی بانگەوازیان بکات بۆ بەتەنها عیبادەتکردن بۆ (اللّٰه) ، وە وازهێنان لە عیبادەتکردن بۆ غەیری (اللّٰه).

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی شایانیانن:

١.ناوی پێغەمبەرەکەم..•

٢.(اللّٰه)ناردوویەتی بۆ...•

٣.بۆئەوەی بانگەوازییان بکات بۆ بەتەنها..................، و وازهێنان لە...................بۆ غەیری (اللّٰه).

بۆ مامۆستا:

-ڕوونبکرێتەوە کە لەسۆز و بازەی (الله)وەیە بەسەر عەبدەکانیاوە کە پێخەمبەر محەمەد(ﷺ)بۆ ڕەوانەکردوون هەتابانگەوازیان بکات بۆ بە تەنها عی بادەت کردن بۆ (الله).

-ڕوونبکرێتەوە بۆ لە پێویستیە کانی خۆش ویستنی پێخەمبەر(ﷺ)بریتین لە گوێڕایەڵی فەرمانەکانی و وازهێنان و دورکەوتنەوە لەو کارانەی کە قەدەخەی لێ کردوین،وەشوێن سونەتەکانی بکەوین وەپەیوەست بەو هیدایەتەی کە هێناویەتی .

-هاندانیان لەسەر سەڵاوات دان لەسەر پێخەمبەر (ﷺ)لەکاتی باسکردی.

-بەشێوەیەکی پەروەردەیەکی گوونجاو، باسی چیرۆکی لە دایک بوونی پێخەمبەر (ﷺ)بکرێت، وە باسی نەسەبی پیرۆزی بکرێت،وە باسکردنی لایەنێک لە ژیانەمەی و سودەکانی،وەباسی جیهادەکەی بەرامبەر موشریکەکان بە ئازاییەتیەکەی و بەتواناییەکەی بکرێت.

ئامانجەكانى ئەم وانەيە:-

١-خويندكار نەسەبى محمد (ﷺ) باس بكات.

٢-باسى ئەوە بكات كە (الله) پاكو بێگەرد محەمەدى (ﷺ) ڕەوانە كردووە بۆ هەموو خەڵكى بەگشتى.

٣-خويندكار حيكمەتى ڕەوانە كردنى پێخەمبەر محمد (ﷺ) ڕوونبكاتەوە، كە بريتيە لە بانگەواز كردنى خەڵكى بۆ (التوحيد)بە تەنها عيبادەتكردنە بۆ (الله).

بەشی دووەم:

-ئەوەی گوێرایەلی پێخەمبەر (ﷺ)بکات،دەچێتە بەهەشتەوە.

-ئەوەی سەرپێچی پێخەمبەر (ﷺ)بکات،دەچێتە ئاگرەوە.

-کەواتە پێویستە لەسەرم کە پێخەمبەر ( )خۆشبوێت، وە گوێڕایەلی بکەم لەوەی فەرمانی کردووە و قەدەخەی لێکردووین،وە سەرپێچی ناکەم.

گفتوگۆ:

١-پرسیار:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕبکەرەوە بو وشانەی کە شایەنیانن:

١-ئەوەی گوێرایەلی پێخەمبەر(ﷺ) بکات دەچێتە ....

٢-ئەوەی سەرپێچی پێخەمبەر(ﷺ)بکات دەچێتە ....

٣-لە سیفەتەکانی پێخەمبەر (ﷺ)،ڕاستگۆیی،................... ، ....

٢-پرسیار: چی دەڵێین کاتێک گوێمان لەناوی پێخەمبەر(ﷺ) دەبێت؟

بۆ مامۆستا:

-هاندان بۆ گوێڕایەلی پێغەمبەر (ﷺ)خۆشویستنی،وە ئاگاداری کرد لە سەرپێچی نەکردنی ئەو فەرمانانەی کە کردوونی، وە پاڵپشتی کردنی ئەوە بەبەڵگەی قورئان و سونەت.

-ئاماژە کرد بۆ ئەوەی هەرکەسێک کە پێغەمبەری(ﷺ) خۆشبوێت ئەوا لە بەهەشتدا لە گەڵی دەبێت ،هەروەک چۆن لە فەرموودە دا هاتووە:(المَرءُ مَعَ مَنْ أَحبَّ)واتە: مرۆڤ لەگەڵ ئەوە دایە کە خۆشی دەوێت.

-باسی شتێک لە ئەخلاقی پێغەمبەر (ﷺ)وەک ڕاستگۆیی و ئەمانەت پارێزی و بەتوانایی و ئازایەتی، لەگەڵ ئەو نمونانەی کە شایەتن بۆی ، وە ئەو هەڵوێستە زیندووانەی کە لە ژییانیدا ڕویان داوە ، بەو شێوە یەی کە خوێندکارەکان بۆی زیاد دەکات و پا بەندیان دەکات بە سیفەتەکانییەوە(ﷺ).

-باسی چەند نموونەیەک بکرێت لە خۆشەویستی (الصَّحابة) هاوەڵانی پێغەمبەر(رضوانُ اللهِ علیهم) بۆ پێغەمبەر(ﷺ) و گوێڕایەڵییان بۆی.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١.خوێندکار ڕوونی بکاتەوە کە خۆشەویستی پێغەمبەر (ﷺ) بەوە دەبێت کە گوێڕایەڵی بکرێت وە پابەندبوون پێی.

٢.خوێندکار ڕوونی بکاتەوە کە ئەوەی گوێڕایەڵی پێغەمبەر (ﷺ) بکات، دەچێتە بەهەشتەوە، وە ئەوەی سەرپێچی بکات دەچێتە ئاگرەوە.

٣.خوێندکار ئاگەداری بکات لە سەرپێچی کردن لە فەرمانەکانی پێغەمبەر(ﷺ).

وانەی یانزەیەم:کتێبەکەم قورئانی پیرۆزە

-من موسلمانم ،کتێبەکەم قورئانی پیرۆزە

-(الله)ی بەرزو بلند کتێبەکەی ناردۆتە خوارەوە کە (القرآن)قورئانی پیرۆزە بۆ سەر پێغەمبەرە ئامانەت پارێزەکەی محمدە (ﷺ)

-قورئانی پیرۆزە ووتەی (الله)ی بەرزو بڵندە.

-خۆشەویستی قورئان و خوێندنی و کارکردن پێی (واجب)پێویستە لەسەر هەموو موسلمانێک.

-من سورەتی (الفاتحة) لەبەر دەکەم و لە نوێژدا دەیخوێنم ،وە(آيَةَ الكُرْسِيّ)ئایەتەل کورسی و(الموّذات الثلاثة)سێ

سورتە کورتەکەی کۆتا لاپەڕەی قورئان لە بەر دەکەم و دوو بارەیان دەکەمەوە لە بەیانیان و ئێوارانداا .

گفتوگۆ :

١-پرسيار:چ كتێبێک (الله) ناردويەتييە خوارەوە بۆ سەر پێغەمبەرەكەی محمد (ﷺ).

٢-پرسيار:ئەم بۆشاييانەی خوارەوە پڕبكەرەوە بەو وشانەی كە شايەنيانن:-

١-من موسلمانم ،كتێبەكەم ....ی پيرۆزە .

٢-پێغەمبەر (ﷺ)فەرموويەتی:

خَيْرُكُمْ مَنْ.. .

واتە:

باشترينەكان ئەو كەسانەن كە ....

٣-من (آيَةَالكُرْسِيّ)و(المعوّذات اثلاث)سێ سوڕەتە كورتەكەی كۆتا لاپەڕەی قورئان لە بەردەكەم و

دوبارە يان دەكەمەوە لە ....

بۆ مامۆستا:

-باسی چیرۆکی دابەزینی قورئانی پیرۆز بۆسەر پێغەمبەری (الله) (ﷺ) له ئەشکەوتی (حِراء) حیڕاء، بە شێوازێک لەگەڵ خوێندکارەکاندا بگونجێت.

-چاندنی تۆوی خۆشویستنی قورئانی پیرۆز لەناخی خوێندکارەکاندا، وە بە گەورە و بەرز و پیرۆز دانانی.

-هۆگرکردنی خوێندکارەکان لەسەر خوێندنەوەی قورئان، وە ئەو پاداشتانەی لەسەری هەیە، پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموویت:**«خَيْرُكُم مَن تعَلَّمَ القُرآنَ وَ عَلَّمَه»** [رواه:بخاري]واته: باشترینتان ئەو کەسانەن کە فێری قورئان دەبن و خەڵکیتر فێر دەکەن.

-ئاگەدارکردنەوە لەسەر بێدەنگبوون لەکاتی گوێبیستبوون لە ئایەتەکانی (الله)، لەسەر ووتەی (الله) کە دەفەرموویت: **[وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (الاعراف:٢٠٤)]**واته : ئەگەر قورئان خوێندرا گوێ بیستی بوون ئەوا گوێی بۆ بگرن، و بێدەنگ بن بۆئەوەی ڕەحمتان پێ بکرێت.

-ڕوون بکرێتەوە کە (الله) قورئانی پیرۆزی نەناردۆتە خوارەوە تەنها بۆ خوێندنەوە ، بەڵکو ناردوویەتیە خوارەوە بۆ کارکردن پێی و جێبەجێکردنی فەرمانەکانی، وە خۆبەدوور گرتن لە قەدەغە لێکراوەکانی ، و جێبەجێکردن و حوکم کردن پێی ، وە هەڵس و کەوت کردن بەو ئەخلاقانەی کە تێیدا هاتووە......•

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١.خوێندکار ڕوونی بکاتەوە کە قورئانی پیرۆز ووتەی (اللّٰه)ـیە.

٢.خوێندکار ڕێزی قورئانی پیرۆز بگرێت و بەگەورەی بزانێت و خۆشی بوێت.

٣.خوێندکار ئەو فەرمانانە جێبەجێ بکات کە لە قورئاندا هاتووە، وە لە قەدەغەکراوەکانیش دوور بکەوێتەوە.

٤.خوێندکار ئەوە ڕوون بکاتەوە کە (اللّٰه) قورئانی پیرۆزی تەنها بۆ خوێندنەوە نەناردۆتە خوارەوە ، بەڵکو ناردوویەتیە خوارەوە بۆ کارکردن پێی.

الـــفـــقـــه

ئەو بابەتانەی کە لەخۆی گرتووە

وانەی یەکەم: پاک و خاوێنی

-پاک و خاوێنی (وَاجبَة) پێویستە، (الله)ـی بەرز و بڵند وا فەرمانی پێ کردووین.

-پێویستە لەسەرم لە دوای هەموو پێویستی جێبەجێ کردنێک (سەرئاو) کردنێک، شوێنی دەرچوونی میز و پاشەڕۆ پاک بکەمەوە بە ئاوێکی پاک.

-ئاوی پاک ئەو ئاوەیە کە ماوەتەوە لەسەر شێوە بنچینەییەکەی خۆی ، وەک ئاوی ڕووبارەکان و دەریاکان و باران.

- لە پاک و خاوێنیدایە لابردنی پیسییەکان بە ئاوێکی پاک لە لاشە و جل و بەرگ و شوێنی نوێژکردنەکەمان.

-وە لە پاک و خاوێنییە کە دەستنوێژهەڵبگیردرێ لەپێش نوێژ کردن بە ئاوێکی پاک.

-ئەگەر ئاوی پاک نەبوو ، خۆڵ بەکار دەهێنین بۆ پاککردنەوە، (التيمُّمِ بالتُّرابَ): خۆڵ بەکاردەهێنین بۆ دەستنوێژگرتن و پاککردنەوەی پیسییەکان.

گفتوگۆ:-

پرسیار-١-:نیشانەی (✔□) دابنێ و نیشانەی(□) دابنێ بەرامبەر دەستەواژه گونجاوەکە:-

نوێژ پاشان دەستنوێژ   دەستنوێژ پاشان نوێژ

-٢-پرسیار: خەت بهێنه بەژێر ئەوەی کە جلی پیس پاک دەکاتەوە:-

ئـــاو   شـــەربـــەت

پرسیار-٣-:ئەم ڕستانەی خوارەوە دووبارە بکەرەوە لە نوسینی:-

١.شوێنی دەرچوونی میز و پیسایی پاک دەکەمەوە بەئاوی پاک.

•..

-٢-دەستنوێژ دەگرم بۆ نوێژ بە ئاوێکی پاک.

•..

٣.نوێژ درووست نییە بەبێ دەستنوێژ و بە ئاوێکی پاک.

•...

٤.ئەگەر ئاوی پاک نەبوو، بەخۆڵ تەیەموم دەکەم.

•...

٥.نوێژ ناکەم لە شوێنێکی پیسدا.

•..

٦.کاتێک بمەوێت نوێژ بکەم پیسییەکان لە جل و جەستەم لێدەکەمەوە.

•..

بۆ مامۆستا:-

-درێژە پێدان و ڕوونکردنەوەی زیاتری واتای ئاوی پاک، لەگەڵ باسکردنی نموونە لەسەری.

-ڕوون بکرێتەوە کە (جائِزة) دروستە لابردنی پیسییەکان لە شوێنی دەرچوونی میز و پیسایی بە بەرد یان بە پەڕۆ و کلینکس.

-ئاگەدارکردنەوەی خوێندکارەکان بەوەی دەستی چەپ بەکار بهێنن لەکاتی لابردنی پیساییەکاندا.

-ئاماژەکردن بە هەندێک لە ئایەتەکانی قورئان وەک بەڵگەیەک لەسەر پاک و خاوێنی.

-باسکردنی دوعای چوونە(الخِلاء=ئاودەست) کە بریتییە لە **(بِسم الله ، اللهُمَّ إني أَعُوذُ بِكَ مِنَ الخُبثِ والخَبائِث)**[اخرجه البخاري] واتە:بەناوی (اللە) ، پەروەردگارا من پەنات پێدەگرم لە هەموو پیسی و پیساییەک.

-وە هەروەها دوعای دەرچوون لە ئاودەستیان بیر بخرێتەوە کە بریتییە لە(**غُفْرانَكَ**)[اخرجه أبو داود و الترمذي و ابن ماجة، و صححه الحاكم و ابن خزيمة و ابن حبان] واته:لێم خۆش ببە.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:-

١.خوێندکار ڕوونی بکاتەوە ئەو ئاوانە چۆنن و کامانەن کە بۆ پاککردنەوە بەکاردێ.

٢.خوێندکار ڕوونی بکاتەوە کە چی لەسەری پێویستە بیکات لەدوای پێویستی جێبەجێکردنی (سەرئاو) کردنەکەی.

٣.خوێندکار باسی ئەو شتانە بکات کە پێویستە لەسەری کە پیسییەکان پێیانەوە لاببات لەکاتی نوێژدا

وانەی دووەم: چۆنیەتی دەستنوێژ گرتن، و هەڵوەشێنەرەوەکانی.

-زەید وتی: من موسڵمانم، دەستنوێژ دەگرم بە ئاوێکی پاک لەپێش نوێژکردندا.

-عەمڕو پرسیاری لێ کرد: ئەی زەید چۆن دەستنوێژ دەگریت؟!

-زەید وڵامی دایەوە: لەدوای نیەت هێنان لە دڵمدا بۆ دەستنوێژ ئەم کارانەی دواتر دەکەم:-

١-دەڵێم:بِاسمِ اللّٰه، واتە: بەناوی (اللّٰه).

٢-مەچەکی دەستەکانم دەشۆم هەتا لەپی دەستەکانم، سێ جار.

٣-ئاو ڕادەدەمە دەم و لووتمەوە و فڕێی دەدەمەوە دەرەوە ، سێ جار.

٤-دەم و چاوم دەشۆم لەو شوێنەی کە قژی سەری لێ ڕواوە هەتا خوارووی یان بنی چەناگەوە، وە لە گوێی ڕاستەوە بۆ گوێی چەپ ، سێ جار.

٥-دەستەکانم دەشۆم لە سەرەتای پەنجەکانمەوە هەتا ئانیشک، سێ جار.

٦-بە دەستەکانم مسحی سەرم دەکەم لە پێشەوە بۆ دواوە ، دواتر دەستەکانم دووبارە دەگەڕێنمەوە بەو شێوەیەی کە دەستم پێکرد، وە گوێیەکانم لە ناوەوە و دەرەوە بە پەنجە گەورە و شایەتومانەم مەسح دەکەم، یەک جار.

٧-قاچەکانم دەشۆم هەتا قوڵە پێکان، سێ جار.

٨-پاشان دەڵێم: **«أشْهَدُ أنْ لا إله إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لا شَرِيك لَهُ ، وأشْهَدُ أنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَوَّابِينَ ، واجْعَلْني مِنَ المُتَطَهِّرِينَ»**

واته:شایەتی دەدەم کە هیچ پەرستراوێک نیە بە حەق شایەنی پەرستن بێت جگە لە (الله) بەتاك و تەنیایە و هیچ هاوبەشێکی نییە ، وە شایەتی دەدەم کە محمد (ﷺ) بەندە و پێغەمبەریەتی، پەروەردگارا لە تەوبەکارانمان حیساب بکەیت وە هەروەها لە پاک و خاوێنانمان حیساب بکەیت.

-عەمڕو پرسیاری لێ کرد: ئەی زەید کەی دەستنوێژم دەشکێت؟

-زەید وەڵامی دایەوە:دەستنوێژ بە چەند کارێک دەشکێت، گرینگترینیان:

١-دەرچوون لە دوو ڕێگاکەوە: وەک میز یان پیسایی یان بایەک و یان بۆنێک .

٢-خەوێکی درێژ و قوڵ.

٣-عەقڵ لەدەستدان واتە: شێت بوون یان هەر هۆکارێکی تر.

٤-خواردنی حوشتر.

-عەمرو وتی: واتە ئەگەر یەکێک لەم حاڵەتانەی خوارەوە بێتە جێ ناتوانم نوێژەکەم ئەنجام بدەم .

-زەید وتی:بەڵێ، گەر یەکێکیان بێتەجێ ئەوا دەستنوێژەکەت نامێنێت تاکو بتوانیت نوێژەکەت بە ئەنجام بگەیەنیت، وە درووست نییە بۆت کە نوێژ بکەیت هەتا دەستنوێژێکی تازە نەگریت.

-عەمرو وتی:(الله) پاداشتی خێرت بداتەوە ئەی زەید.

گفتوگۆ:-

١-پرسیار: شوێنی ئانیشک له دەست و قولەپێ له پێدا دیاری بکه به ئاماژەکردن پێیان بۆ مامۆستا:

٢-پرسیار:کردارەکانی دەستنوێژ ڕێک بخه بەدانانی ژمارەی گونجاو بەرامبەر هەر یەکێکیان:

☐دەڵێم<**أَشْهَدُ أنْ...**>. ☐دەمو چاوم دەشۆم

☐دەستەکانم دەشۆم. ☐دەڵێم(باسم الله) بەناوی (الله).

☐مەسحی سەر و دەم لەگەڵ گوێیەکانمدا. ☐پێیەکانم دەشۆم.

☐مەچەکەکانم دەشۆم. ☐ئاو له دەم و لوتم ڕادەدەم.

٣-پرسیار: وەڵامی ڕاست ڕەنگ بکه له هەڵوەشێنەرەوەکانی دەستنوێژ:

لەدەستدانی عەقڵ	خەوەنووچکە	خەوێکی درێژ وقورس
بەڵغەم	دەرچوونی بایەک یان بۆنێک	داکەندنی جلەکان

٤-پرسیار:ئەم ڕستانی خوارەوە دووبارە بنووسەوە:

١-لەکاتی دەستپێکردنی دەست نوێژ دەڵێم: (بِاسْمِ الله)واته به ناوی (الله)

•...

٢-بە ڕێکی بەدوای یەکدا ئەندامەکانی دەستنوێژم دەشۆم لەکاتی دەستنوێژدا.

•..

٣-هیچ شوێنێک بەجێ نایەڵم لەو ئەندامانەی کە دەسنوێژیان پێ دەگرم هەتا ئاویان پێ نە گەیەنم.

....

• .

٥-پرسیار:ئەم ڕستانەی خوارەوە ڕەنگ بکە:

لەدوای دەست نوێژ دەڵێم :

أَشْهَدُ أنْ لا إله إلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيك لَهُ ، وأشْهَدُ أنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَوَّابِينَ ، واجْعَلْني مِنَ المُتَطَهِّرِينَ.

بۆ مامۆستا:

-ڕوونکردنەوەی وانەکە ئەمانە لەخۆ دەگرێت:

•بردنەدەرەوەی خوێندکارەکان بۆ دەرەوەی پۆلەکە.

•هەستان بە جێبەجێکردنی چۆنیەتی دەستنوێژگرتن بە کرداریی لەبەرامبەر خوێندکارەکان ، لەگەڵ ڕوونکردنەوە لەبەرچاویان لەسەر وێنەی فێرکاریی هاوکات بێت لەگەڵی.

•مامۆستا ئاماژە بکات بە ئەو شوێنانەی کە دەشۆردرێن و سنوورەکانیان و چۆنیەتی شۆردنیان.

•ڕاسپاردنی هەندێک لە خوێندکارەکان بۆ ئەنجامدانی دەستنوێژ لەبەرامبەر هاوڕێکانیان.

•مامۆستا داوا لە هەندێک لە خوێندکارەکان بکات کە ئەو شوێنانە دیاری بکات کە پێویستە بشۆرێت لە هەموو ئەندامەکاندا.

•بەکردار کردنی دەستنوێژ لەلایەن هەموو خوێندکارەکانەوە هەتاوەکو مامۆستا دڵنیابێتەوە لەوەی کە بەجوانترین شێوە تێگەیشتوون لێی.

-ئاگەدار کردنەوەی خوێندکارەکان کە پێویستە ئەندامەکە جارێک بشۆرێت بۆ دەستنوێژ، وە سێجار تەواوترینە.

-بیری خوێندکارەکان بهێندرێتەوە کە لە شۆردنی دەست و قاچەکاندا سوننەتە کە دەست پێبکەیت لە ڕاستەوە بۆ چەپ.

-بیری خوێندکارەکان بهێندرێتەوە لە گەورەیی دەستنوێژ و ئەو دوعایەی دەوترێت لەدوای تەواوبوونی دەستنوێژ ، هەروەک چۆن لەو فەرموودەدا هاتووە کە ئیمامی مسلم ریوایەتی کردووە و لە عومەری کوڕی خطابەوە((اللە) لێی ڕازی بێت) لە پێغەمبەرەوە(ﷺ) کە فەرموویەتی:**((ما منكم من أحد يتوضأ فيُسبِغ الوضوء، ثم يقول: أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدًا عبده ورسوله - إلا فتحت له أبواب الجنة الثمانية يدخل مِن أيها شاء))؛ أخرجه مسلم والترمذي، وزاد: ((اللهم اجعَلْني من التوَّابين واجعَلْني من المتطهِّرين)).**واتە:هەریەکێک لە ئێوە دەستنوێژێکی چاک و جوان بگرێت ، پاشان بڵێت: شایەتی دەدەم کە هیچ پەرستراوێک نییە بە حەق شایەنی پەرستن بێت جگە لە (اللە) ، بەتەنهایە و هیچ هاوبەش و هاوەڵێکی نییە، وە شایەتی دەدەم کە محمدیش (ﷺ) بەندە و پێغەمبەریەتی، ئەوا هەر هەشت دەرگاکەی بەهەشتی بۆ دەکرێتەوە،لە هەر کامیانەوە بیە وێت دەتوانێ بچێتە ناویەوە. وەإمامی ترمیذی زیادی کردووە،کە پێغەمبەر(ﷺ)هەرواها فەرموویەتی:پەروەردگارا لەوانەمان هەڵبژێریت لە تۆبەکاران،وەلەوانەمان بژمێرێت کە پاک و خاوێنن. ئەم زیادەیەش صحیح و درووستە.

-هاندانی خوێندکارەکان لەسەر پارێزگاری کردن لەسەر نیعمەتی ئاو،وە زیادەڕۆی مەسرەف نەکردنی،وە پێغەمبەر (ﷺ)دەست نوێژی گرتووە بە (صاع)واتە مەنێک،وە دەست نوێژی گرتووە بە(مُد)ێک واتە مشتێک وە (مد)ێک واتە مشتێک دوو لەپی پیاوێکی ئاساییە،وە امامی نەوەوی دەفەرموێت :زانایان

هاوەنگن لە سەر زیادەڕۆی نەکردن لە ئاودا با ئەگەر لەسەر کەناری دەریایە کیش بێت.

-ڕونکردنەوەی ئەو حاڵەتانەی کە ڕویاندا دەست نوێژی خوێند کارەکە هەڵدەوەشێتوە (هەڵوەشێنەرەوەکانی دەستنوێژ)،وە درووست نییە نوێژ بکات هەتا سەرلەنوێ دەست نوێژ دەگرێتەوە.

-بە هەڵسوکەوەتێکی پەروەردەی،واتای دەرچوون لە دوو ڕێگاکەوە ڕوونبکرێتەوە.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١.خوێندکار ئەوە دیاری بکات کە شوێنی نیەت هێنان بۆ دەستنوێژ دڵە.

٢.خوێندکار دەستنوێژ بە کرداری جێبەجێبکات بە وێنەیەکی ڕاست و درووست.

٣.خوێندکار سنوورەکانی هەموو ئەندامەکان دیاری بکات، وە چۆنیەتی دەستنوێژەکەی.

٤.خوێندکار ئەو کردارانە بناسێنێت کە ڕوویاندا دەستنوێژەکەی هەڵدەوەشێتەوە و دەشکێت ،

وانەی سێیەم:نوێژە فەرزەکان

-(الصَّلاة)نوێژ :بریتیە لە پایەی دووەم لە پایەکانی ئیسلام،لە دوای دوو شایەتی دانەکە.

-نوێژ فەرز کراوە لەسەر هەموو موسڵمانێک،پێویستە لەسەر خۆی بە ئەنجامی بگەیەنێت.

-وازهێنان لە نوێژ کردن بە ئەنقەستەوە دەبێتە هۆی چوونە ئاگرەوە.

-(الله)فەرموویەتی:**{مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿المدثر:٤٣﴾}**واتە:ئەوە چی دەکەن لە دۆزەخ،چی ئێوەی هێناوە بۆ ئێرە * لەوەڵامدا دەڵێن لە وانە نەبوین کە نوێژیان دەکرد،واتە لە نوێژ خوینان نەبوین.

-نوێژە فەرز کراوە کان لە شەو ڕۆژێکداپێنج نوێژن یان بریتین لە:

بەیانی	نیوەڕۆ	عەسر	مەغریب	عیشا

دوو ڕکاتە	چوار ڕکاتە	چوار ڕکاتە	سێ ڕکاتە	چوار ڕکاتە

٢	٤	٤	٣	٤

گفتوگۆ:-

١-پرسیار: ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە: پایەکانی ئیسلام بریتین لە:

(دوو شایەتی دانەکە،..........، زەکاتدان، ڕۆژووگرتن ، حەجی ماڵی (اللّٰه) کردن)

٢-پرسیار: نوێژە فەرز کراوەکان ڕێک بخە لە سەرەتای ڕۆژەکەوە:

٣-پرسیار:بازنە بکێشە بەدەوری ئەو نوێژەی کە ژمارەی ڕکاتەکانی سێ دانەن:

بەیانی	نیوەڕۆ	عەسر	مەغریب	عیشا

٤-پرسیار: بە قەڵەم ئەو نوێژانە بەیەک بگەیەنە کە لە ڕۆژدا بە ئەنجام دەگەیەندرێت:

نیوەڕۆ	مەغریب	عەسر	عیشا	بەیانی

٥-پرسیار: هەموو نوێژەکان و ژمارەی ڕکاتەکانیان بەیەک بگەیەنە:

بەیانی	نیوەڕۆ	عەسر	مەغریب	عیشا
٤	٢	٣	٤	٤

٦-پرسیار:ئەو نوێژانە ڕەنگ بکە کە ژمارەی ڕکاتەکانی ٤ چوار ڕکاتن:

بەیانی	نیوەڕۆ	عەسر	مەغریب	عیشا

٧-پرسیار:ئەو نوێژانە ڕەنگ بکە کە ژمارەی ڕکاتەکانی ٢ دوو ڕکاتن:

بەیانی	نیوەڕۆ	عەسر	مەغریب	عیشا

-٨-پرسیار: ئەو نوێژانە ڕەنگ بکە کە بە شەو بە ئەنجامیان دەگەیەنیت:

بەیانی	نیوەڕۆ	عەسر	مەغریب	عیشا

-٩-پرسیار:ئەم ڕستانەی خوارەوە دووبارە بنووسەوە:

١.نوێژ دواناخەم لەکاتی خۆیدا.

•...

٢.پارێزگاریکردن لەنوێژ هۆکارێکە بۆ چوونە بەهەشتەوە

•...

٣.وازهێنان لە نوێژکردن هۆکارێکە بۆ چوونە ئاگرەوە.

•...

٤.ئەگەر لەدوای ئیمامەوە نوێژم کرد واتە(مأموماً)

ئەوا لە هەموو جوڵەکاندا وەک ئەو دەکەم.

....

•...

بۆ مامۆستا:-

-ڕوون بکرێتەوە کە پایەکانی ئیسلام پێنجن، وە نوێژیش یەکێکە لێیان.

-هاندانی خوێندکارەکان لەسەر بەئەنجام گەیاندنی نوێژ بە ئارامی و ترس و ملکەچی.

-هاندانی خوێندکارەکان لەسەر پارێزگارییکردن لە بەجێگەیاندنی نوێژەکان لە کاتەکانی خۆیاندا ، وە دوانەخستنیان بۆ کاتی نوێژێکی تر.

-ڕونکردنەوەی گەورەیی پارێزگاریکردن لە نوێژەکان لەکاتی خۆیدا، (اللە) دەفەرموویت: [**وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (المؤمنون:١١)**]واتە: وە ئەوانەی کە پارێزگاری لەسەر نوێژەکانیان دەکەن* هەر ئەوانەن کە میراتگری بەهەشتن* ئەوانەی دەبنە میراتگری فیردەوس ئەوا بە هەتا هەتایی و نەمری تێیدا دەمێننەوە.وە لە عبداللە ـی کوڕی مەسعودەوە واتە (ابن مسعود)ـەوە (اللە) لێی ڕازی بێت، فەرمووی: پرسیارم لە پێغەمبەری (اللە) کرد (ﷺ) چ کارێک خۆشەویسترە لەلای (اللە)؟ فەرمووی:«**الصَّلاةُ عَلى وَقتِها**»[رواه مسلم] واتە: نوێژکردن لەکاتی خۆیدا.

-گەورەیی تاوانی وازهێنان لە نوێژکردن ڕوون بکرێتەوە ، و پێغەمبەری (اللە) (ﷺ) فەرمووی: «**العَهدُ الَّذِي بَينَنَا وَبَينَهُم الصَّلاةُ، فَمَنْ تَرَكَها فَقَدْ كَفَرَ**» [رواه أحمد والترمذي و ابن ماجة ، وصححه الحاكم وقال عنه الترمذي: حديثٌ حسنٌ صحيح] واتە: ئەو بەڵێنەی کە لە نێوان ئێمە و ئەواندا هەیە بریتیە لە نوێژ، جا هەرکەسێ وازی لێ بهێنێ ئەوا کافر بوە.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١-خوێندکار پێگەی نوێژ لە ئیسلامدا ڕوون بکاتەوە وە گەورەی ڕێزەکەی.

٢-خوێندکار نوێژە فەرزەکان باسبکات لە شەو و ڕۆژێکدا.

٣-خوێندکار ژمارەی ڕکاتەکانی هەموو نوێژەکان دیاری بکات.

وانی چوارەم: چۆنێتی نوێژی دروست .

-زەید گوێی لە بانگێ نیوەرۆ بوە، جا دەستنوێژی گرت و هەستا بۆ ئەوەی نوێژەکەی بکات .

-عەمرو وەڵامی دایەوە: چۆن نوێژ دەکەیت؟

زەید وەڵامی دایەوە : لە دوای نییەتهێنانم بۆ نوێژەکە لە دڵمدا ئەم کارانە دەکەم :

١-سوترەیەک دەخەمە بەرامبەرمەوە، وە ڕوو دەکەمە قیبلەوە،سەرەتای نوێژەکە دەکەم بە ووتنی (اللّهُ أَكبَرُ) واتە: (الله)گەورە و مەزنە، وە دەستەکانم بەرز دەکەمەوە هەتا شانەکانم و پەنجەکانم کراوە و پێکەوە نوساو درێژ دەکەم ، وە سەیری شوێنی سوجدەکە دەکەم.

٢-دەستی ڕاستم دەخەمە سەر مەچەک و دەستی چەپم کە بە ئێسقانەکە دەوترێت (کەوەرە و زەند) وە دەیانخەمە سەر سنگم، پاشان سورەتی(الفاتحه)دەخوێنم وە ئەو سورەتە کورتانەی دەیزانم لە قورئان •

٣-تەکبیر دەکەم و دەڕۆمە ڕکوعەوە،وە لەکاتی تەکبیر کردنەکەدا دەستەکانم بەرز دەکەمەوە هەتا ئاستی شانەکانم ،وە بە دەستەکانم ئەژنۆکانم دەگرم پەنجەکانم جیا دەکەمەوە ، وە پشت و سەرم لە یەک ئاستدا دەبن پاشان دەڵێم :(سُبْحَانَ رَبيَّ

العَظِيْم)واته :پاک و بێگەردی بۆ پەروەردگارم کە گەورە و مەزنە، سێ جار دەیڵێمەوە.

٤-لە رکوع بەرز دەبمەوە،دەستەکانم بەرز دەکەمەوە هەتا شانەکانم ،وە دەڵێم: (سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدهُ)واتە:(الله) گوێی لێبوو لە ئەو کەسەی حمدو سوپاسی کرد،دوای ئەوەی بە تەواوی و ڕێک وەستام بە پێوە دەڵێم :(رَبَّناَ وَلَكَ االحمد)واتە :پەروەردگارا حەمدو سپاس بۆ تۆ.

٥-تەکبیر دەکەم بەرەو سوجدە دەڕۆم ، وە دەستەکانم بەرز ناکەمەوە ، وە سوجدە دەبەم لەسەر ناو چاوانم (تەوێڵم)وە لوتم وە لەپی دەستەکانم وە ئەژنۆکانم وە پێشەوەی پێیەکانم،پەنجەکانی دەست و قاچەکانم رووە قیبلە دەبن ، پاشان دەڵێم:(سُبْحَانَ رَبيَّ الأَعْلَي)واتە : پاک و بێگەردی بۆ پەروەردگارم کە بەرز و بلندە ،سێ جار

٦-لە سوجدە هەڵدەستمەوە و دادەنیشم بە وتنی (اللّٰه أكْبَرُ) ، پاشان لە دانیشتنی نێوان دوو سوجدەدا دەڵێم (ربِّ اغفِر لِي رَبِّ اغفِر لِي).واتە:پەروەردگارم لێم خۆش ببە ، پەروەردگارم لێم خۆش ببە.

٧-دەچمەوە سوجدەی دووەم و دەڵێم:(اللّٰه أكْبَرُ)، پاشان لە سوجدەدا دەڵێم:(سُبْحَانَ رَبيَّ الأَعْلَي)، واتە : پاکو بێگەردی بۆ پەروەردگاری بەرز و بڵند، سێ جار ئەمە دەڵێم.

٨-هەڵدەستمەوە بۆ ڕکاتی دووەم بە وتنی:(اللّٰه أكْبَرُ) ، وە ئەو کردارانەی کە لە ڕکاتی یەکەمدا کردمن، دەیانکەمەوە.

٩-لەدوای ڕکاتی دووەمەوە دادەنیشم بۆ شایەتیدان یان تەحیاتی یەکەم.

١٠-ئەوەی کە ماوەتەوە لە نوێژەکەم ئەو کردارانە دەکەمەوە کە کردمن لە ڕکاتەکانی پێشوودا، بەڵام لە دوو ڕکاتەکەی کۆتاییدا تەنها خوێندنی سورەتی (الفاتحة) بەسە و هیچی تر لە قورئان ناخوێندرێت.

١١-لە کۆتایی نوێژەکەمدا دادەنیشم و شایەتیدان یان تەحیاتی کۆتایی دەخوێنم، وە صەڵاوات دەدەم لەسەر پێغەمبەر (ﷺ).

١٢-سەلام دەدەمەوە بەلای ڕاست و چەپمدا بە وتنی (السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحمَةُ اللهِ) ، واتە: سەلام و بەرەکەتی الله ـتان لێبێت.وە بە سەلام دانەوەکەم نوێژەکەم کۆتایی پێ هات.

-عەمرو وتی:(جَزاكَ اللهُ خَيراً يَا زَيد) واتە: (الله) پاداشتی خەیر و چاکەت بداتەوە ئەی زەید.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار: وەڵامە ڕاستەکە ڕەنگ بکە:

١.لەنوێژدا چاوەکانم ڕوو دەکەمە:

سەقفەکە	شوێنی سوجدەکە	دیوارەکە

٢.لەسوجدەدا دەڵێم:

سُبْحانَ رَبِّيَ الأَعلى	سُبحانَ رَبِّيَ العَظِيمْ

٣-لەکاتی ڕکوعدا دەستەکانم دەخەمە سەر:

ئەژنۆکانم	قاچەکانم

٤-قیبلەی موسڵمانان کە ڕووی تێدەکەین لە نوێژدا بریتییە لە:

المدينة المنوّرة	مكّة المكرّمة	بيتُ المقدس
شارە ڕووناکەکە	مەککەی ڕێزلێگیراو	ماڵە پیرۆزەکە

٢-پرسیار: دەستەواژەکان بگەیەنە بە یەکتری لە نێوانی ستونی (أ) و ئەوەی بۆی دەگونجێت لە ستونی (ب)دا:

نێوانی ستونی (أ)
لە سوجدەکەمدا دەڵێم
لە ڕکوعەکەمدا دەڵێم
لەنێوان دو سوجدەکەدا دەڵێم
لە هەستانەوە لە سوجدەدا دەڵێم

نێوانی ستونی (ب)
سُبْحَانَ رَبيَّ اعَظِيْم
سُبْحَانَ رَبيَّ الأَعْلَى
سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ
اللهُ أَكْبَرُ

٣-پرسیار: ئەم بۆشاییانەی خوارەوە تەواو بکە:

نوێژەکەم بە سەلامدانەوە کۆتایی پێ دەهێنم بە وتنی:.........................•

٤-پرسیار: ئەم ڕستەیەی خوارەوە دووبارە بنووسەوە:

لەڕکاتەکانی تردا ئەو کارانە دەکەم هەر وەک لە ڕکاتەکانی یەکەمدا کردمن.

•...

بۆ مامۆستا:

*ڕونکردنەوەی وانەکە ئەمانە لەخۆ دەگرێت:

-بردنی خوێندکارەکان بۆ شوێنی نوێژی قوتابخانە.

-هەستانی مامۆستا بە ئەنجامدانی نوێژ بە کرداری لە بەرامبەر خوێندکارەکان لەگەڵ ڕووندکردنەوەی چۆنێتی ئەنجامدانی هەر ڕوکنێک،وە چی تێدا دەوترێت ،لەگەڵ ڕوونکردنەوە لە بەرچاویان لەسەر وێنەی فێرکاری هاوکات بێت لەگەڵی.

-مامۆستا داوا لە هەندێک خوێندکارەکان بکات بە ئەنجامدانی نوێژ لە بەرامبەر هاو پۆلەکانیان ، لەگەڵ ڕاستکردنەوەی ئەو هەڵانەی کە تێی دەکەون و ڕاستکردنەوەیان ڕاستەوخۆ.

-جێبەجێ کردنی نوێژ لە لایەن خوێندکارەکانەوە، هەتاوەک و مامۆستا دڵنیا بێتەوە کە بە جوانترین شێوە لێی تێ گەیشتوون .

-ئاگادار کردنەوەی خوێندکارەکان لەوەی کە نییەتی نوێژ شوێنەکەی دڵە، وە ناکرێت بە دەم بووترێت.

-ڕونبکرێتەوە ئەندامەکانی سوجدە بردن حەوتن بریتین:نێوچەوان لەگەڵ لوتدا، دوو لەپی دەست، دوو ئەژنۆ، پێشەوەی پێیەکان).

-چۆنێتی دانیشتن لە کاتی نوێژا ڕونبکرێتەوە ،بریتییە لە (الإفتراش)لە هەموو دانیشتنەکاندا وەک شایەتیدان لە تەحیاتی یەکەم و دانیشتنی نێوان دوو سوجدەکە، وە چۆنێتییە کەیشی نوێژ خوێن (الإفتراش)بکات کە بریتی یە لە

دانیشتن لەسەرناوەوەی پێی چەپ و وە پێی ڕاستیشی لەسەر پەنجەکانی دابنێت ،وەپەنجەی پێیەکانیش ڕووبکەنە قیبلە،وە دەستەکانیشی بخاتە سەر ڕانەکانی،سەبارەت بە(التورّك)یش،ئەمەش لە دانیشتنی تەحیاتی کۆتایی دایە ئەگەر نوێژەکە چواری یان سێ ڕکاتی بوو، وەپێی چەپی دەربکات لەژێر قاچی ڕاستی، وە پێی ڕاستیشی لەسەر پەنجەکانی دابنێت وە دەکرێت هەندێک جار بەشێوەی (فرش)واتە:شێوەی یەکەمیی دانیشتن لە تەحیاتی دووەمدا.

-درێژەی زیاتر بدرێت بە چۆنیەتی بەرزکردنەوەی دەستەکان لەگەڵ تەکبیرکردندا، وە ئەوەش بەوە دەبێت کە دەستەکان پەنجەکان درێژ بکرێت و بنووسێت بەیەکەوە وە بگەیەندرێتە ئاستی شانەکان، وە بەرزکردنەوەی هەردوو دەستەکان لە چوار شوێندا دەبێت: لەکاتی تەکبیرکردنی دەستپێکردنی نوێژدا ، وەلەکاتی ڕکوع بردندا، وەلەکاتی هەستانەوە لێی، وەلەکاتی هەستانەوە لە تەحیاتی یەکەمدا.

-ڕوون بکرێتەوە کە (الطمأنينة) ئارامی لە پایەکانی نوێژدا لە بەئەنجامدانی هەموو نوێژەکەدا ، چونکە لە ابو هریرەوە '(الله) لێی ڕازی بێت'دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەری (الله) (ﷺ) لە مزگەوتدا بوو، جا پیاوێک هاتە ژوورەوە و نوێژی کرد دواتر هات و سەلامی کرد ، وە پێغەمبەر(ﷺ) وەڵامی سەلامەکەی دایەوەو پاشان پێی فەرمووو:**«ارجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ»** واتە: بگەڕێوە و نوێژەکەت بکەرەوە چونکە تۆ نوێژت نەکرد، جا پیاوەکە گەڕایەوەو نوێژێکی هەر وەکو یەکەمجار کردەوە و پاشان هاتەوە و سەلامی کرد جا پێغەمبەری (الله) (ﷺ)

جوابی سەلامەکەی دایەوە و فەرمووی: **«ارجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ» واته:** بگەڕێوە و نوێژەکەت بکەرەوە چونکە تۆ نوێژت نەکرد، هەتا پیاوەکە سێ جار ئەمەی دووبارە کردەوە ئنجا پیاوەکە وتی: سوێندت دەدەم بەو کەسەی کە تۆی بە حەق ڕەوانە کردووە لەمە باشتر چییە؟ ، فێرم بکە، فەرمووی(ﷺ): **«إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلاَةِ فَكَبِّرْ. ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ. ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعاً. ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِماً. ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِداً. ثُمَّ ارفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِساً. ثُمَّ افْعَلْ ذلِكَ فِي كُلِّ صَلاَتِكَ كُلِّهَا».**[متفق عليه]واته: ئەگەر هەستايت و نوێژت کرد ئەوا تەکبیری دابەستنی نوێژەکە بکە ، پاشان قورئان بخوێنە هەتا دەتوانیت و بۆت دەکرێت لە قورئان پاشان بچۆرە ڕکوعەوە هەتا ئارام و بێ جوڵە دەبیت لە ڕکوعدا، پاشان هەستە هەتا ڕێک دەوەستیت بە پێوە ، پاشان سوجدە ببە هەتا ئارام و بێ جوڵە دەبیت لە سوجدەدا، پاشان هەستەوە بۆ دانیشتنی نێوان دوو سوجدەکە هەتا بە دانیشتنەوە ئارام و بێ جوڵە دەبیت، پاشان ئەوانە هەمووی دووبارە بکەرەوە لە نوێژەکەتدا.

-ئاگەدارکردنەوەی خوێندکارەکان کە دووبارەکردنەوەی (سُبْحَانَ رَبِّيَ العَظِيْم)واته: پاک و بێگەردی بۆ پەروەردگار کە گەورەیە، وە (سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَي)واته: پاک و بێگەردی بۆ پەروەردگارم کە بەرز و بڵندە ، سێ جار ووتنەوەی سوونەتە ، وە ئەو سێ جارە تەواوترە.

-چۆنیەتی سەلامدانەوەی پێغەمبەر(ﷺ) درێژە پێ بدرێت بەو شێوەیەی هاتووە لە سەعدی کوڕی مالکەوە (الله) لێی ڕازی بێت، فەرمووی:«**كُنتُ أرَى رَسولُ اللهِ(ﷺ) يُسَلِّمُ عَن يَمينهِ وَ عَنْ يَسارِهِ، حَتَّى أرَى بَياضَ خَدِّهِ**»[رواه مسلم]

واتە:من پێغەمبەری (الله)ـم بینی (ﷺ) ئەوەندە سەلامی دایەوە بەلای ڕاست و چەپدا ئەوا سپیایی گوپەکانیم دەبینی.

-هەندانی خوێندکارەکان لەسەر جێبەجێکردنی نوێژە فەرز کراوەکان لە مزگەوتەکاندا و باسکردنی فەزڵ و گەورەیی نوێژی جەماعەت.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١.خوێندکار هەموو جوڵەکانی نوێژ جێبەجێبکات بە کرداریی بە جێبەجێکردنێکی ڕاست و درووست.

٢.خوێندکار جیاوازی بکات لەوەی کە دەیڵێت لە ڕکوع و سوجدەکان و شوێنەکانی تردا.

٣.خوێندکار نوێژەکان بە گەورە بزانێت و گرینگی پێبدات و بە ملکەچی و خۆشەویستی بۆی جێبەجێیان بکات.

وانەی پێنجەم: شایەتی دان

-تەحیات لەنوێژدا بریتییە لە ووتنی:

"التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ"واتە: سەلام و موڵک و گەورەیی و پەرستش و وشە و کردەوەی جوان و پاک هەر بۆ (الله)ـیە، سڵا و ڕەحمەتی (الله)ـت لەسەر بێت ئەی پێغەمبەری (الله) (ﷺ)، سڵاو لەسەر ئێمەش و لەسەر هەموو بەندە چاکەکانی (الله)بێت، شایەتی دەدەم کە هیچ پەرستراوێک شایستەی پەرستن نییە بە حەق ، جگە لە (الله) ، وە شایەتیش دەدەم کە محمد (ﷺ) بەندە و نێردراوی (الله)یە.

-کەی تەحیات دەخوێندرێت؟

تەحیات دەخوێندرێت:

-لەدوای ڕکاتی دووەم لە نوێژدا ، وەپێی دەوترێت تەحیاتی یەکەم.

-لەدوا ڕکاتی کۆتاییدا لە نوێژدا، وەپێی دەوترێت تەحیاتی کۆتایی.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایانیانن:

١.تەحیاتی یەکەم دەخوێندرێت لەدوای ڕکاتی..............•

تەحیاتی کۆتایی دەخوێندرێت لەدوا ڕکاتی.................•

-٢-پرسیار:ئەو نوێژانە ڕیز بکە لە کۆمەڵەیەکدا کە دوو تەحیاتی تێدایە ، وە ئەوانەیشی کە یەک تەحیاتی تێدایە لە کۆمەڵەیەکی تردا:

((نوێژی عیشا، نوێژی عەسر، نوێژی مەغریب، نوێژی بەیانی، نوێژی نیوەڕۆ))

یەک تەحیاتی تێدایە | دوو تەحیاتی تێدایە

-٣-پرسیار:دەستەواژە تەحیاتییەکان ڕێک بخە ، بەدانانی ژمارەی گونجاو لە بەرامبەر هەموویاندا بە ڕیزبەندی:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وبَرَكَاتُهُ	
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ	
التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ	
السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ	

بۆ مامۆستا:

-باسکردن و درێژەدان بە چۆنێتی بەرز کردنەوەی پەنجەی شایەتمان کە لە کوردی (دۆشاو مژە)لە تەحیاتدا،وە بەم شێوەیە دەبێت کە (تووتە)و(برای تووتە)یدەستی ڕاست دادەخرێت، وە سەری (ئەسپێ کوژە)و (زەڕنە قوتە) بەیوکەوە هەتا وەک بازنەیەک دەردەچێت ، وە بە (دۆشاو مژە) ئاماژەی پێدەکەین.

-ڕوونبکرێتەوە کە چـــاوی نوێژکەر لەکاتی تەحیاتدا دەڕوانینە (دۆشاو مژە) کە ئاماژەی پێ دەکات.

-درێژەدان و دووبارە کردنەوەی و ووتنەوەی تەحیات بە شێوەیەک لە گەڵ خوێندکارەکاندا بگونجێت.

-ڕوونبکرێتەوە نوێژە دوانییەکان تەحیاتێک زیاتری تێدا نییە پێچە وانەی نوێژە سێی و چواریەکانەوە کە دوو تەحیاتی تێدانیە.

ئامنجەکانی ئەم وانەیە:

١-خوێندکار شوێنی تەحیات دیاری بکات لە نوێژدا .

٢-خوێندکار تەحیات لە بەر بکات و لە بەرامبەر مامۆستاو خوێندکارەکاندا بیخوێنێت.

٣-خوێندكار دابنیشێت بۆ تەحیات بە دانیشتنێكی ڕاست دروست.

وانەی شەشەم:صەلاوات دان لەسەر پێغەمبەر(ﷺ) بەشێوەی إبراهیمی(علیه السلام)

-صەڵاواتدانی إبراهیمی: بریتییە لە صەلاواتدان لەسەر پێغەمبەر(ﷺ)،بریتیە لە ووتنی: **((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، و بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آل مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيد))**واتە: (الله)ـیە درووود و سڵاوات بڕژێنە بەسەر محمد و خانەوادەی محمددا، هەر وەکو چۆن درووودت ڕژاند بەسەر ئیبراهیم و خانەوادەی ئیبراهیمدا، و پیرۆزیی بڕژێنە بەسەر محمد و خانەوادەی محمددا، هەر وەکو چۆن پیرۆزییت ڕژاند بەسەر ئیبڕاهیم و خانەوادەی ئیبراهیمدا، بەڕاستی تۆ سوپاس و ستایش کراویت خاوەن گەورەیی و شکۆیت.

-کەی صەڵاواتی ابراهیمی دەخوێنیت؟ صەڵاواتدانی إبراهیمی دەخوێنیت لە دوای تەحیاتی کۆتایی ، و پێش سەلامدانەوە لە نوێژ.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایەنیانن:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى...............وَعَلَى آلِ.............. و بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آل................. كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ.....................•

-٢-پرسیار:لەم وانەیەدا دوو ناو هەیە لەناوی پێغەمبەران، ئەوانە کێن؟

-٣-پرسیار:بازنە بکێشە بەدەوری وەڵامی ڕاستدا لەمانەی خوارەوە:

صەڵاوات دەخوێنیت لەسەر پێغەمبەر(ﷺ):

أ.دوای ڕکاتی یەکەم ب.دوای تەحیاتی کۆتایی

بۆ مامۆستا:

-بەکرداری جێبەجێ کردنی نوێژ و شوێنی صڵاوات دانی إبراهیمی تێدا ڕوون بکرێتەوە.

-درێژە پێدان و دوبارە کردنەوە و وتنەوەی صەڵاوات دانی إبراهیمی بە شێوەیەک لەگەڵ خوێندکارەکاندا بگونجێت.

-هاندانی خوێندکارەکان لەسەر صەڵاوات دان لەسەر پێغەمبەر محمد (ﷺ)لە کاتی باسکردنی یان بیستنی ناوی، وە پاداشتەکەشی ڕوونبکرێتەوە،هەروەک چۆن (ﷺ) فەرموویەتی :**«مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلاةً وَاحِدَةً، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ عَشْرَ صَلَوات ،وَ حَطَّ عَنهُ عَشْرَ خَطيئات »** [رواه احمد والنسائي و ابن حبان، وصححه شعيب الارناؤوط]

واتە:ئەوەی صەڵاواتێکم لەسەر بدات ،ئەوا (الله)دەجار صەڵاواتی لەسەر دەدات،وە دە هەڵە و گوناح و تاوانی دەسڕێتەوە.

وە صەڵاواتدانی (الله)ی بەرز بڵند لەسەر بەندەکانی بریتیە لە ڕەحم کردن پێیان و پیا هەڵدانیەتی بۆیان .

ئامانجەکانی ئەم وانەیە :

١-خوێندکار صەڵاواتی إبراهیمی لە بەر بکات .

٢-خوێندکار شوێنی صەڵاواتی إبراهیمی لە نوێژدا دیاری بکات.

٣-خوێندکار جیا وازی بکات لە نێوان دانیشتنی تەحیاتی یەکەم و چی تێدا دەخوێنێت،وە دانیشتن لە تەحیاتی دووەمدا وە چی تێدا دەخوێنێت .

٤- خوێندکار خۆی لێڕابێنێت لە سەر صەڵاوات دان لەسەر پێغەمبەرەوە(صلی الله علیه وسلم) هەر کاتێک کە گوێبیستی ناوی بوو(صلی الله علیه وسلم)

وانەی حەوتەم: هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژ

-نوێژ پوچەڵ دەبێتەوە و هەڵدەوەشێتەوە بە چەند کارێک کە گرینگترینیان:

١.خواردن.

٢.خواردنەوە.

٣.قسەکردن.

٤.پێکەنین.

٥.شکانی دەستنوێژ.

٦.جوڵە جوڵ کردنی زۆر.

گفتوگۆ:-

-١-پرسیار: عومەر نوێژی کرد و لە دەمیدا پارچەیەک لە شیرینی تێدا بوو وە خواردی ، ئایا نوێژەکەی درووستە؟ و بۆچی؟

-٢-پرسیار:ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕ بکەرەوە بەو وشانەی کە شایانین:

لە هەڵوەشێنەرەوەکانی دەستنوێژ بریتین لە................، ....، .... ، ....•

-٣-پرسیار:ئەو چوارچێوە ڕەنگ بکە کە هەڵوەشێنەرێک لە هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژی تێدایە:

پێکەنین	چاوداخستن	قسەکردن	هەناسەدان
باوێشکدان	خواردنەوە	پژمین	خواردن

-٣-پرسیار: ئەم نووسینانەی خوارەوە دووبارە بیانوسەوە:

١.نوێژ عیبادەتێکی پیرۆزە، پێویستە لەسەرم پارێزگاری لێبکەم.

....•

٢.بە ئەنقەستەوە هەڵوەشێنەرێک لە هەڵوەشێنەرەکانی نوێژ ناکەم.

....•

٣.پێویستە لەسەرم نوێژە فەرزکراوەکان دووبارە بکەمەوە ئەگەر هەڵوەشایەوە بە یەکێک لە هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژ.

....

•...

بۆ مامۆستا:

-مانای دەستەواژەکانی هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژ ڕوونبکرێتەوە.

-شەرح کردنی هەموو هەڵوەشێنەرەوەیک لە هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژ بەشێوەیەکی سادە و ئاسان.

-ڕوون بکرێتەوە کە ئەو پێکەنینەی کە نوێژ بەتاڵ دەکاتەوە بریتییە لەو پێکەنینەی کە هاوکات بێت لەگەڵ (قاقا)واتە جوڵە و دەنگی لەگەڵدا بێت، بەڵام بەتەنها زەردەخەنە نوێژەکە بەتاڵ ناکاتەوە.

-ڕوون بکرێتەوە کە ئەو جوڵەیەی کە نوێژ هەڵدەوەشێنێتەوە بریتیە لە جوڵەیەکی زۆری یەک بەدوای یەک و بەردەوام و لە دەرەوەی ئەوەوە بێت کە فێرکراوین.

-پێویستە دڵ ئامادە بێت لەکاتی جێبەجێکردنی نوێژدا و ڕوون بکرێتەوە کە نوێژەکە بە (خشوع) ترس و ملکەچییەوە جێبەجێ بکرێت.

ئامانجەکانی ئەم وانەیە:

١.خوێندکار چەند هەڵوەشێنەرێکی نوێژ باس بکات.

٢.خوێندکار لە هەڵوەشێنەرەکانی نوێژ دوور بکەوێتەوە.

٣.خوێندکار هەڵوەشێنەرەکانی نوێژ و ئەو حاڵەتانەی کە هەر نوێژەکە درووست نییە وەک نەهاتنی کاتی نوێژە فەرزەکە پێکەوە گرێ بدات.

موژدەبێت بۆ مامۆستا

موژدەت لێبێت-برای مامۆستام-بەپاداشتی گەورە لەسەر فێرکردنی منداڵی موسڵمانان و ئاشناکردنیان بە عەقیدەکەیان و دینەکەیان ، چونکە ئەوەی کەسێک فێری عیلم و زانستێک بکات ئەوا چاکەی بۆ دەنووسرێت وەک ئەو کەسەی کە ئەنجامی ئەدات ، وەک ئەو ئامۆژگارییەی کە لە پێغەمبەرە(ﷺ)-لەو فەرموودەیەی کە ئیمامی موسلیم ڕیوایەتی کردووە کە دەفەرووێت: **«مَن دلَّ على خيرٍ فله مثل أجر فاعله.»**

واتە: ئەوەی کەسێک ڕێنموونی بکات لەسەر چاکەیەک، ئەوا بەهەمان شێوەی ئەنجامدەرەکەی پاداشتی بۆ هەیە وە لە ڕیوایەتێکی تردا هاتووە : **«مَن دعا إلى هدًى كان له من الأجر مثل أجور مَن تبعه لا ينقُضُ ذالك من أجورهم شيئاً»** واتە: ئەوەی بانگەوازیان بکات بۆ ڕێگەی هیدایەت، ئەوا پاداشتی بۆ هەیە وەک پاداشتی ئەوانەی کە شوێنی دەکەون ، بێ ئەوەی لە پاداشتی شوێنکەوتووەکانی کەم بکاتەوە.

وە برای بەڕێزم ئەم کردەوەیەت لە باشترینی ئەو کردەوانەیە کە لە (الله)ـت نزیک بکاتەوە ئەگەر نیەتەکەت ڕاست و درووست بۆ ئەو بێت، (الله) دەفەرمووێت: **[وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿فصلت:٣٣﴾]** واتە: کێ وتەی چاکتر و بەجێترە لەوکەسەی بانگەوازیی دەکات

بۆلای (الله) وە کاری چاکە دەکات و دەڵێت: من لە موسڵمانانم. هەندێك لە موفەسیران لە لێکدانەوەیدا دەفەرموون:(ئەم جۆرە پرسیارکردنە بەواتای نەبوونی شتی وایە کە (الله) بەو شێوەیە بڕیاری لەسەر داوە، واتە: هیچ کەس نییە کە باشترین وتە و ڕێگە و حاڵەتێکی هەبێت لەو کەسەی کە(**مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ**) واتە: لەوەی کە بانگەوازی بکات بۆلای (الله)، بە فێرکردنی نەزانان و ئامۆژگاریکردنی بێئاگایان، جا فەرمانیان پێدەکەن بە بەتەنها زانینی (الله) وە بە شێوەیەکی جوان عیبادەتکردنی ، وە دوور خستنەوەیان لە (شرک) شیرک وە ئەوانەی کە (الله) قەدەغەی لێ کردوون) [تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان للسعدي]بەڵکو بێگومان پاداشتەکەت چەند بەرامبەرە لەم سەردەمەدا ،سەردەمی نامۆیی کە (صادق المصدوق) ڕاستگۆی بە ڕاستگۆ خراوە هەواڵی پێ داوین (ﷺ) لەسەری بێ فەرموودەی:«إِنَّ **الإِسْلاَمَ بَدَأَ غَرِيباً، وَسَيَعُودُ غَرِيباً كَمَا بَدَأَ ، فَطُوبى لِلْغُرَبَاءِ»، قيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَنْ هُمُ الغُرَبَاءُ؟ قالَ:«الَّذِينَ يُصْلِحونَ إذا فَسَدَ النَّاسُ»** [اخرجه الترمذي و قال حديث حسن صحيح]واتە: بێگومان ئیسلام بە نامۆیی دەستی پێکرد، وە نامۆش دەبێتەوە هەروەک چۆن دەستی پێکرد، جا طوبی (کە دارێکە لە دارەکانی بەهەشت) بۆ نامۆیان، وترا: ئەی پێغەمبەری (الله)(ﷺ) کێن ئەوانەی کە نامۆن؟ فەرمووی: ئەوانەن کە کاری چاک ئەنجام دەدەن لەکاتێکدا کە خەڵکی خەریکی فەسادی و بێ فەرمانی (الله)ـن.وەهەتا ئەگەر کەس لەسەر دەستت هیدایەت وەرنەگرێ تەنها خوێندکارێک نەبێت ئەوا دڵ تەنگ مەبە بەڵکو موژدەت لێبێت بە خێر و پاداشتێکی زۆر، لەدوو صحیحەکەدا هاتووە کە پێغەمبەری (الله)(ﷺ)فەرمووی بە امامی عەلی(رضی

الله عنه) «**فو اللَّهِ لأنْ يهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رجُلًا واحِدًا خَيرٌ لكَ من حُمْرِ النَّعم**»واته : سوێند به (الله) ئەگەر تەنها پیاوێک بەهۆی تۆوە (الله) هیدایەتی بدات ئەوا چاکترە بۆت لە حوشتری سوور. وە تۆ ئەو پێگەیەت بەس بێت کە بەهۆی بانگەوازەکەتەوە لەسەر ڕێگا و ڕێبازی مامۆستا گەورەکەتیت (ﷺ) ، کە (الحقّ) کە ناوێکە لە ناوەکانی (الله) فەرمانی پێ کرد کە بە مامۆستاکانی دوای خۆی بڵێت : (**قُلْ هَٰذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ۖ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ [يوسف:١٠٨]**)واته: بڵێ ئەمە ڕێگا و ڕێبازی منە و بانگەواز دەکەم بۆلای (الله) لەسەر بەڵگەی ڕوون و ئاشکرا من و ئەوانەیشی کە شوێنم کەوتوون وە پاک و بێگەردی بۆ (الله) وە من هیچ کات لە هاوبەش پەیداکەران نیم. کەواتە بێتاقەت مەبە لەوەی تووشت دەبێت لەبەربەست و ناڕەحەتییەکانی سەر ڕێگات لەبەر خاتری (الله) ، چونکە هەرکەسێک ئەوە بهێنێت وەک ئەوەی کە تۆ هێناوتە بێگومان دژایەتی دەکرێت.

وآخرُ دعوانا أنْ الحمدُ للهِ رَبِّ العالمين

و صلِّ اللهمَّ على نبيِّنا محمدٍ وعلى آله

وصحبه أجمعين.

تمَّ بِحَمدِ اللهِ.

تەواو بوو سوپاس بۆ الله تعالى

الدَّوْلَةُ الإِسْلَامِيَّةُ

كتابٌ يهدي، وسيفٌ ينصر

الطبعة الثانية
رجب
١٤٣٧هـ

الدولة الإسلامية
الطبعة الثانية - رجب
١٤٣٧هـ